גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

גם אחרי ההחלטה להתחתן — או אף בהמשך חיי הנישואין,
חלילה — עלולים בני הזוג להתלבט האם זהו זיווגם האמתי.
ה**ספק** הוא **עמלק** שמנסה לקרר את חום האהבה,
לכרסם בחיי הנישואין ולערער את יציבותם.
על האדם לנהוג 'תקיפות' מתוך תמימות ובטחון בה'
שכאשר הוא נוהג על פי תורה לא יאונה לא כל רע.
בבטחון שזהו "בנין עדי עד", המיועד משכת ימי בראשית.

[מתוך השיעור 'בטחון ותקיפות בנישואין']

ויחי תשפ"ה

337 | שנה שביעית

ויחי ה'תשפ"ה

04 **בטחון ותקיפות בנישואין**
מי השלוח מסכת כתובות
התמודדות עם ספקות בנוגע לנישואין

08 **סופר וספר וספור**
הכנסת ס"ת לע"נ ר' משה־צבי
ומרת רחל־לאה סג"ל
כתיבת ספר תורה וה'הכנסות' של יהודי

13 **בית של השגחה פרטית**
לכבוד ווארט לחתן וכלה
שלש אמונות בבית היהודי
ומבצע "בית מלא ספרים"

19 **גדולה צדקה**
מעלת הצדקה וסוד מדת הרחמים
מדת הרחמים כהתגברות מדת החסד

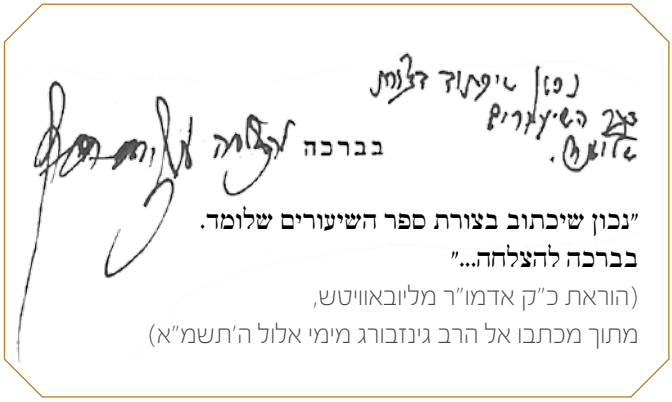
26 **הסיפור החסידי**
צדיק בלב ים
רבי משה מלעלוב

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
הכנה ליום החתונה
ופרצוף 'תיקוני תורה'

29 וַיְאַדֵּר עִלָּפִים
פָּקֹד יִפְקֹד
רָזִי יְסַפֵּר לָנוּ עַל הַקּוֹד הַסּוֹדִי
שֶׁמָּסַר יוֹסֵף לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֵיךְ נְזַהֶה מַנְהִיג אֲמִתִּי

העלון מופק ע"י עמותת **אוהבים להיות יהודים**.
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד. בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש, מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל בכל מקומות מושבותיהם ובכללם לקוראי עלון **נפלאות**.
לפניכם גליון ל**שבת פרשת ויחי־חזק**, מלא בכל טוב – **שיעורים, התוועדויות וסיפורים חסידיים**.

השבוע בגליון:

ארבעה שיעורים בחלקו הפותח של הגליון השבוע – קטע מתשורה לחתונה '**באהלי צדיקים' – מי השלוח**, שיעור מ**הכנסת ספר תורה** בתחילת השבוע, **שיעור בזוגיות** לכבוד ווארט לנכד הרב ושיעור מעובד על **מעלת מדת הרחמים**.

השיעור הראשון – **בטחון ותקיפות בנישואין** – הינו חלק מ**תשורה לחתונה** שהתקיימה השבוע ובה ביאורים לתורות של **רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא** הנוגעות בנושאי **נישואין וזוגיות**. בשיעור מתבארות שתי תורות על מסכת כתובות הנוגעות ב**התמודדות עם ספקות בנוגע לנישואין והתחדשות בזוגיות** עם **פן אקטואלי** לתקופת **המלחמה** בה אנו נמצאים.

השיעור השני – **סופר וספר וסיפור** – שיעור מ**הכנסת ס"ת לע"נ** חותנו וחותנתו של הרב, **ר' משה־צבי ורחל־לאה סג"ל ע"ה**, עוסק ב**כוונה והדרכה לסופר סת"ם יר"ש ובעל שפלות** ואגב מצוות ה'**הכנסה**' של הס"ת, נוגע במצוות הכנסה נוספות – **הכנסת אורחים והכנסת כלה** – המשפיעות ופועלות על **ה'הכנסות' והפרנסה של היהודי**.

בשיעור השלישי – **בית של השגחה פרטית** – שיעור לכבוד **ווארט של נכד הרב**, עוסק הרב שוב ב**סופר־ספר־ספור** מהיבט אחר ומדבר על **שלש האמונות עליהן מיוסד הבית היהודי** – אמונה **במציאות ואחדות ה'**, אמונה **בתורה** ואמונה **בהשגחה פרטית**.

בשיעור החותם את החלק הראשון – **גדולה צדקה** – מתבונן הרב ב**מאמרי חז"ל על מצוות הצדקה**, ב**אבחנה עמוקה בין מדת החסד למדת הרחמים** (הפנימיות של הצדקה). החסד לבד יכול להיות 'קר' ו**הרחמים נעשים בחמימות** ומתגברים על המעצורים על ידי **הכללת הגבורה בחסד**.

אתר הקהילה־הפעילה שלנו עלה לפלטפורמה חדשה וזו הזדמנות להזמין אתכם להכנס ולהכיר את **העולם שנולד וחי מתוך תורת־הנפלאות** – derechaim.info

שבת שלום ומבורך,
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת שמות הבעל"ט:
נ"ך יומי – דברי הימים א' פרקים ח־יד; **משנה – בבא מציעא** פרק ח.

שיעור

מי השלוח מסכת כתובות

בטחון ותקיפות בנישואין

קיצור מהלך השיעור

בחתונה שהתקיימה השבוע יצאה תשורה הכוללת ביאור לתורות מ"מי השלוח", לרבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא זיע"א, שיום ההילולא שלו חל ב־ז' טבת. **"מי השלוח" הוא מספרי החסידות העמוקים ביותר** הנוגעים בנבכי הנפש העמוקים, הדקים והעדינים ביותר, הבאים לידי ביטוי מיוחד ב**נישואין והעמדת דורות ישרים מבורכים**.

יש כאן שתי תורות ממסכת כתובות, הנוגעות ל**התמודדות עם ספקות** בנוגע לנישואין, בהנהגת **'תקיפות'** בה מלמד בעל "מי השלוח" לנקוט גם כשדברים לא מבוררים, ולהפיכת ההחלטה להתחתן ל**דבקות שיטתית ומלאת־התחדשות** במשך כל החיים. בתורה הראשונה מסר אקטואלי רב־משמעות לתקופה זו, בו ישנן **אלמנות־מלחמה** רבות המתעתדות להתנער מעפר ו**להקים את ביתן מחדש** (לנחת רוח לנופלים הי"ד ומתוך דאגה לילדיהם, כדברי הרבי מליובאוויטש).

בתשורה המקורית פרק נוסף, עם ביאור תורה מופלאה ממסכת קידושין שלא נדפס כאן, וניתן לבקשו בדוא"ל itiel@pnimi.org.il.

א. "מנה שלו"

מאי אלמנה אמר רב חנא בגדרתאה אלמנה על שם מנה. הענין בזה כדאיתא בזוה"ק (משפטים ק"ב.) ומאן דנסיב ארמלתא כמאן דעאל בימא ברוחין תקיפין בלא חבלין ולא ידע אי יעבר בשלם אי יטבע גו תהומי. והיינו שאינו יודע אם שייכות לו בשורשו, וזה שנקראת אלמנה אל מי שייכות המנה הזאת, וחכמינו ז"ל המתיקו זאת במתק לשונם שקראו אותם על שם מנה היינו שמבוררת לחלקו שהוא מנה שלו.

את המלה "אלמנה" בלשון תורה הסבירו חכמים "על שם מנה"[א] — משום שכתובתה היא מנה (לעומת כתובת בתולה, שהיא מאתיים). בתורה הראשונה כאן נאמר שהסבר זה הוא המתקה של חכמים את הקושי ואפילו הסיכון שיש בנישואין לאלמנה על פי סוד (וזו דוגמה יפהפיה שדווקא הגמרא, נגלה שבתורה, ממתיקה 'דינים' שמופיעים בזהר, פנימיות התורה).

נערך ע"י איתיאל גלעדי. תשורה 'באהלי צדיקים' ה' טבת תשפ"ה.

א כתובות י', ב.

הזהר אומר שבנישואין לאלמנה, וזהו זיווג שני עבורה, מנקר ספק בלב האיש — "אל מי שייכת המנה הזאת?". הוא שואל את עצמו האם אשה זו שייכת לשרשו (ולכן נפטר בעלה הקודם, שלא היתה לו שייכות אמתית אליו) או שאינה שייכת לשרשו (אלא לבעלה הקודם), ואם ישאנה הוא מסכן את עצמו. חשש זה ממתיקים חז"ל באמירה שאלמנה היא "על שם מנה" — הנישואין כהלכתם, עם כתובה שנתקנה לאשה אלמנה, מגלים לחתן החדש שהאשה הזו מבוררת לחלקו, היא ה'מנה שלו', משרש נשמתו, ובעזרת ה' יראה אתה חיים ארוכים וטובים.

הנישואין כהלכתם, עם כתובה שנתקנה לאשה אלמנה, מגלים לחתן החדש שהאשה הזו מבוררת לחלקו, היא ה'מנה שלו', משרש נשמתו, ובעזרת ה' יראה אתה חיים ארוכים וטובים

פרנסה מן השמים

אפשר להוסיף ולדרוש את המלה **אלמנה** ולהתבונן שהיא אותיות "**אל המן**", כבפסוק "אל המן עינינו"[ב] (**המן** אותיות **מנה**, כפירוש חז"ל, ו"**ע**ינינו" רמוז בחילוף ה־**א** ב־**ע** של "מי השלוח" כאן), המזכיר את הביטוי "עינינו אל הוי'"[ג]. מן פירושו "הכנת מזון", כפירוש רש"י על "מן הוא"[ד] — "**מן הוא**" אותיות **אמונה** (שעם הכולל עולה **מזון**), והמן, "לחם מן השמים"[ה], ממחיש את האמונה כי הפרנסה מן השמים, ובעצם כל השפע בבני־חיי־מזוני הוא מן השמים.

בכלל, כל השפע נמשך לאדם מן השמים בזכות אשתו[ו], והוא גובר ככל שהאדם בוטח באשתו ובהיותה הזיווג המזומן לו מן השמים — "בטח בה לב בעלה [ומתוך כך] ושלל לא יחסר"[ז]. וכן, "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים"[ח]. התורה מצוה כמה פעמים לרחם על אלמנה (ועל יתומיה), ואין רחמים גדולים יותר עליה מאשר לשאתה לאשה. רבי נחמן מברסלב אמר[ט] שעיקר הרחמים הם על האשה[י] — רחמים במובנם העמוק, המכיל, המחזק והמצמיח, שהקשר בין בני זוג מעמיק אותו עד לדרגת האהבה עליה נאמר (ביחס לה') "ארחמך הוי' חזקי"[יא] — ורחמים אלה הם בפרט על אשה אלמנה. נמצא, אם כן, שנישואין לאלמנה — מתוך אמונה ובטחון בה' שאלו נישואין מן השמים (ושה"אשת חיל" בהחלט יכולה להיות האשה בזווג שני) — הם סגולה לפרנסה מן השמים, בני חיי ומזוני רויחי, וכולהו רויחי.

נישואין בלי ספקות

האריז"ל מלמד[יב] שבדורותינו אלה, שרוב הנשמות הן מגולגלות, כמעט כל הזיווגים הם בגדר זיווג שני — זיווג שהוא "לפי מעשיו" ו"קשה כקריעת ים סוף" (בניגוד לזיווג ראשון, שמוכרז ארבעים יום קודם יצירת הולד והוא יחסית קל ופשוט)[יג]. לכן, הספק שיש בנוגע לאלמנה יכול להתעורר היום בכל זיווג, כאשר גם לאחרי ההחלטה להתחתן — או אף בהמשך

ב במדבר יא, ו.
ג תהלים קכג, ב.
ד שמות טז, טו.
ה שם פסוק ד.
ו ראה ב"מ נט, א.
ז משלי לא, יא.
ח שבת קנא, א.
ט שמות כב, כא; דברים כד, יד־כא; שם כו, יב; שם כז, יט. וראה הלכות דעות פ"ו ה"י; חינוך מצוה סה; סמ"ג לאוין ח. ובכ"מ.
י שיחות הר"ן רסד. ראה באהלי צדיקים בשער "בת עין" עמ' קפב הערה טו, וש"נ.
יא תהלים יח, ב. וראה יין משמח ח"ב ש"א בתורה "עזיזא רחימתין".
יב ראה לקו"ת לתהלים סח.
יג סוטה ב, א; סנהדרין כב, א. וראה באורך מחול הכרמים (בעיקר פ"ד).

הספק הוא **עמלק** שמנסה לקרר את חום האהבה, הוא מנסה לכרסם בחיי הנישואין ולערער את יציבותם

חיי הנישואין, חלילה — עלולים בני הזוג להתלבט האם זהו זיווגם האמתי. **הספק** הוא **עמלק**[יד] שמנסה לקרר את חום האהבה[טו], הוא מנסה לכרסם בחיי הנישואין ולערער את יציבותם.

אכן, על האדם לנהוג 'תקיפות' — בסגנון השגור של בעל "מי השלוח" — מתוך תמימות ובטחון בה' שכאשר הוא נוהג על פי תורה לא יאונה לא כל רע. בכלל, תוקף הנישואין לפי תורה נותן בטחון שזהו "בנין עדי עד", המיועד משׁשת ימי בראשית, ובפרט תקנו חכמים את הכתובה על מנת "שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה"[טז] — על מנת להרחיק מהדעת את האפשרות של פירוד ולחזק את הבטחון שזהו זיווג מן השמים, הכתוב וחתום על פי תורה מן השמים (וממילא, יש בו גם את הסגולה של פרנסה מן השמים — על ידי האמונה והבטחון בין בני הזוג, וגם על ידי הרחמנות על בן הזוג ש'נתגלגל' ונפל לחלקי...).

תוקף הנישואין לפי תורה נותן בטחון שזהו "בנין עדי עד", המיועד משׁשת ימי בראשית

ב. שטות שיטתית

רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת א"ר זירא קא מכסיף לן סבא כי נח נפשיה איפסיק עמודא דנורא בין דידיה לכולי עלמא וכו' א"ר זירא אהנייא ליה שוטתיה לסבא ואמרי לה שטותיה לסבא ואמרי לה שיטתיה לסבא. על זה כתיב ויאחז צדיק דרכו וטהר ידים יוסיף אמץ. יאחז צדיק דרכו, היינו שהאדם צריך לקבל עליו מדה טובה לעשות אותה ולהתנהג כן תמיד כאשר יבין שיצרך לה כפי תכונת נפשו ולא יעזבנה כל ימי חייו, וזה תעזר לו בכל ענייניו, ואף שיראה שבעיני אחרים נתראה כשטות לא יחוש כלום וזה נקרא יאחז צדיק דרכו, אך אם האדם יתנהג בה תמיד ויהיה לו רגילות ועל ידי זה יתרשל לעשותה, על זה נאמר וטהר ידים יוסיף אמץ, כשיעשה אותה בקדושה ובטהרה לשם שמים, יוסיף לו הש"ת אומץ שלא יבוא לו שום התרשלות, וכן היה הענין כאן ברב שמואל שתמיד התנהג לרקד אתלת וא"ר זירא קא מכסיף לן סבא, היינו שהיה נראה בעיני אחרים כדבר קטן, ואחר כן כשנח נפשיה וראו עמודא דנורא והבינו שזה המעשה עזר לו לכן א"ר זירא אהנייא ליה שוטיתיה היינו מזה המעשה מבדי ההדם, מזה היה לו המדרגה הזאת, ואמרי לה שטותיה שהיה עושה ולא התבייש אף שנראה בעיני אחרים לשטות, ואמרי לה שיטתיה שהוסיף אומץ מהש"ת ולא היה אצלו כרגילות ולא התרשל בזה.

התורה הזו עוסקת בסוגיא של שמחת חתן וכלה[יז], בה עוסקים דרושי נישואין רבים[יח], ובעצם מתרגמת את ה'תקיפות' לסדר של עבודה הנוגע לחיים בכלל ולחיי־נישואין בפרט.

כשאדם מזהה הנהגה טובה עבורו, מצוה מיוחדת לשרש נשמתו[יט], ועל אחת כמה וכמה את השליחות המתאימה לו[כ], עליו לאחוז בה בכל תוקף — זהו רצון ה' ממנו, וכשהוא יקיים אותו ה' ייטיב לו בכל ענייניו. הדבקות הבלתי־מתפשרת בשליחות דורשת לנהוג ב"שטות דקדושה"[כא] — גם כאשר הדבקות הזו נתפסת כשטות בעיני אחרים, וגם כאשר היא דורשת מהאדם עצמו 'להתעסק בשטויות' (ולעתים כמעט לצאת מדעתו...) כדי לבצע את הדברים.

על מי שנוהג כך נאמר "וְיֹאחֵז צַדִּיק דַּרְכּוֹ

יד הוספות לכש"ט (קה"ת) אות קיח.

טו ראה תנחומא תצא ט.

טז יבמות לט, א. ובכ"מ.

יז כתובות יז, ב.

יח ראה פתיחת דרושי חתונה בסידור עם דא"ח ובדרושי חתונה לאדה"א, ובאורך בספר חתן עם הכלה.

יט ראה תניא אגה"ק פ"ז.

כ על השוואת השליחות לנישואין ראה לקו"ש ח"ד שיחה לפרשת תצא.

כא ראה ד"ה "באתי לגני" תש"י והמשכיו (כאשר הנהגה שטות דקדושה עצמה נלמדת מהגמרא דנן).

וְטָהָר יָדַיִם יִסְיף אֹמֶץ"[כב] — הוא אוחז את דרכו, ואם הוא עושה זאת בקדושה ובטהרה לשם שמים ה' יוסיף לו אומץ בפעילותו, כך שלא 'יפול' בשגרה סתמית ויגיע להתרשלות. טהרה שייכת לספירת הבינה[כג], שפנימיותה שמחה[כד], ו"ידים" היינו "חסד דרועא ימינא" ו"גבורה דרועא שמאלא"[כה], אהבה ויראה — טהור ידים מתחזק תמיד בשמחה בעבודתו, שמעוררת בו אהבה ויראה, ובזכות זה ה' מוסיף תמיד אומץ בעבודתו.

הדרכת נישואין

כאשר רב שמואל בר רב יצחק רקד עם בדי־שוטי הדס לפני חתן וכלה — בהנהגה שנראית קטנה ושטותית, אך היתה שיטה בה הוא דבק בשמחה ובחיות והוסיף בה אומץ תמיד — הוא הדריך אותם לחיי הנישואין:

החתונה היא כריתת־ברית, מתוך הכרת השליחות המשותפת, כאשר בני הזוג מזהים את הקשר הנשמתי שלהם. חיי הנישואין דורשים "שטות דקדושה" מסוגים שונים — הם מבוססים על אהבה 'שטותית', "בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגֶּה תָּמִיד"[כו]; הם דורשים מבני הזוג הרבה עיסוק בקטנות, אין־ספור דברים שנראים 'שטותיים', אך הם נחוצים לחיזוק הקשר ולבנין הבית לאורך ימים ושנים טובות; ויש בהם לעתים קשיים ומשברים ש'מוציאים את האדם מדעתו', אך עליו לדבוק באומץ בקשר הנישואין.

אכן, כדי שהדבקות העקבית בחיי הנישואין,

חיי הנישואין
מבוססים על אהבה 'שטותית', הם דורשים מבני הזוג הרבה עיסוק בקטנות, אין־ספור דברים שנראים 'שטותיים', אך הם נחוצים לחיזוק הקשר ולבנין הבית לאורך ימים ושנים טובות

"וְיֹאחֵז צַדִּיק דַּרְכּוֹ" לא תהפוך לשגרה סתמית, או אף תגרום להתרשלות בהשקעה הראויה בקשר, יש להוסיף לה הנהגת "וְטָהָר יָדַיִם יִסְיף אֹמֶץ". השמירה על טהרת המשפחה, בשמחה רבה, באה לחזק את ה"ידים" של בני הזוג — "ימין מקרבת"[כז] בזמני הטהרה, תוך חיזוק האהבה הרגשית הגלויה, ו"שמאל דוחה" בזמני הריחוק, תוך חיזוק היראה־הרגישות למרחב של בת־הזוג[כח] (כאשר מחזור טהרת המשפחה מבוסס על **כח** עתים של הלבנה, **יד** של קרבה ו־**יד** של ריחוק[כט]). אזי מובטחים שה' "יִסְיף אֹמֶץ" תמיד ב"קשר חזק ואמיץ"[ל] של חיי הנישואין. ל"יִסְיף אֹמֶץ" זוכים מתוך התקשרות ליוסף הצדיק, אשר קיים הוראת פסוק זה, שעמד בנסיון קשה על ידי הנהגת שטות דקדושה של "ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה"[לא], ולא שנה מצדקתו הראשונה גם בהיותו מלך במצרים[לב]. דמותו של יוסף משרה **אֹמֶץ** של **אמונת צדיקים**[לג], אמון (מלא **ענוה**[לד]) של שני בני הזוג בקשר ביניהם וב"מעשה צדיקים"[לה] הבונה יחד מקדש־מעט להשראת השכינה ביניהם[לו].

כב איוב יז, ט.
כג ראה ספר הליקוטים דא"ח צ"צ ערך 'טהור', וש"נ.
כד קהלת יעקב ערך 'שמחה' אות ב. ראה **סוד ה' ליראיו** ש"א פ"ג (וביאורו ב**שיעורים בסוד ה'** ח"ג).
כה הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").
כו משלי ה, יט.
כז סנהדרין קז, ב.
כח על ה'מעגל' של טהרת המשפחה ראה גם **ברית הנישואין** עמ' עא־עב ו**יין משמח** ח"ה תורה "וימינו תחבקני" (עמ' קעד).
כט ראה הקדמת **שכינה ביניהם** הערה ב; **יין משמח** ח"ד שער חמישי. ובכ"מ.
ל ע"פ תניא פ"ג.
לא בראשית יב, יב.
לב ראה רש"י לבראשית מז, לא ולשמות א, ה.
לג הקדמת **סוד ה' ליראיו** הערה יג.
לד הענוה בבינה (ע"ח שי"ט פ"ד) והאמץ בגבורה (כפשוט) – בסוד "אני בינה לי גבורה" (משלי ח, יד) – כאשר מקיפי הבינה שומרים מיניקה את מדות הלב (שהרי ללא **ענוה** יש אחיזה לס"מ, ששמו עולה אותו מספר).
לה כתובות ה, א.
לו ראה בתורה הבאה (שנדפסה בתשורה) וש"נ.

שיעור

הכנסת ס"ת לע"נ הרה"ח ר' משה־צבי סג"ל ורעיתו מרת רחל־לאה ע"ה

סופר וספר וספור

קיצור מהלך השיעור

ביום ראשון השבוע היתה הכנסת ספר תורה לעילוי נשמת הרה"ח ר' משה־צבי סג"ל – חמיו של הרב וה'גבור' שלו ב**הנהגה בעניני ציבור** (כפי שהורה לו בפירוש הרבי מליובאוויטש) – ורעיתו. לכבוד האירוע זכינו לדרוש נאה על היחוד של **סופר־ספר־ספור**, **בהם נברא העולם**, ומתוכו לכוונה שלמה ב**כתיבת ספר תורה**. יש כאן גם התבוננות ב**מצוות ה'הכנסה'** – הכוללות את כל ההכנסות־הפרנסות של היהודי – **הכנסת ספר תורה**, **הכנסת כלה והכנסת אורחים** (עם המלצה להכניס ספר תורה לעילוי נשמות הורים, כדי לזכות אותם ב'חתונה שניה' בעולם האמת).

יחוד הסופר והספר

כלל גדול בקבלה וחסידות — בו פותח ספר יצירה — שה' ברא את העולם בשלשה ספרים[א], "סופר, ספר וספור" (כפי הגרסה שלנו[ב])[ג]. סופר־ספר־ספור הם סוד חכמה־בינה־דעת[ד].

אנחנו נמצאים בה' טבת, 'חג הספרים', וחוגגים כעת סיום כתיבת ספר תורה על ידי הסופר — הסופר כותב את האותיות על הספר, פעולה של יחוד חכמה ובינה (סופר וספר). חז"ל אומרים על הראשונים "למה נקרא שמם סופרים? שהיו סופרים את כל האותיות שבתורה"[ה]. זהו מובן נוסף של "סופר", לשון ספירה — אחרי כתיבת הספר חוזר הסופר,

---

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ה' טבת תשפ"ה – טלפונית.

א ג"פ **ספר** עולה **השגחה פרטית**, עניין השייך במיוחד לשנה שלנו, **ת**הא **ש**נת **ה**שגחה **פ**רטית – ראה שיעור ר"ה (נדפס בגליון סוכות־שמח"ת־בראשית) השתא.

ב נוסח הנדפס עם פירוש הגר"א.

ג יו**סף** הצדיק הוא היסוד (סוד "עט סופר מהיר", כדלקמן) המחבר בין התפארת (יעקב), סוד התורה שבכתב, והמלכות, סוד התורה שבעל פה (הקדמת תקו"ז יז, א – "פתח אליהו"), ששניהם בבחינת **ספר**. אור התורה שבכתב מתגלה בתורה שבעל פה, שהיא המפרטת ומבארת כל דין מן התורה (ראה תניא אגה"ק כט). יש לומר שהדינים דאורייתא שמופיעים בתורה שבעל פה, במשנה ובגמרא, נמשכים מהתורה שבכתב על ידי יוסף הצדיק, צדיק עליון, והדינים מדרבנן נמשכים לתורה שבעל פה על ידי בנימין הצדיק, צדיק תחתון, וד"ל.

ד לקוטי הש"ס (האריז"ל) לר"ה טז, ב; פירוש הגר"א לס"י שם; לקו"ת שה"ש מו, ג; אוה"ת עקב עמ' תקפ"ו.

ה קידושין ל, א.

באופן של "כפלים לתושיה"[ו] במדתו כסופר, וסופר את האותיות. יתכן שהוא סופר את האותיות גם כדי לבדוק שהכל נכון ותקין מאה אחוז — היום יש בדיקת מחשב, שחלק ממנה ודאי לספור את האותיות, אם נכתבו כללות האותיות של התורה. גם הספירה בסוף היא יחוד של חכמה ובינה.

בפרט, כתיבת הספר היא יחוד אבא ואמא עילאין וספירת האותיות היא יחוד ישראל־סבא ותבונה (ישסו"ת). ספירת האותיות היא חלק מקריאת הסיפור שכתוב בספר — תוך כדי קריאת הסיפור גם סופרים את האותיות. בסופר־ספר־סיפור הסיפור הוא הדעת, ובדעת יש מדרגות שונות. ביחס לדעת תחתון, המחברת את המוחין עם המדות, הדעת שמחברת בין ישראל־סבא ותבונה היא דעת עליון, אבל היא עדיין למטה מהדעת המחברת בין אבא ואמא עילאין. בקריאת הספר וספירת אותיותיו צריך אמנם להרגיש את נותן התורה ואת משה רבינו, ה"ספרא רבא דישראל"[ז] שכותב את התורה — שהם כנגד הכתר והחכמה — אבל העיקר הסיפור, שבלעדיו אין מה לקרוא. "אם אין דעת [סיפור] אין בינה [ספר], אם אין בינה [ספר] אין דעת [סיפור]"[ח]. הסיפור הוא הדעת שמייחדת את הסופר (סופר האותיות) עם הספר. אבל בכתיבת הספר כח החיבור הוא ההשראה של נותן התורה — סוד הכתר, שיחוד שני המזלות שבדיקנא שלו (מזל עליון, "נצר חסד", ומזל תחתון, "ונקה") פועל את יחוד אבא ואמא עילאין[ט] (יחוד המזלות בכתר הוא דעת עליון במדרגה גבוהה עוד יותר).

ספירת האותיות היא חלק מקריאת הסיפור שכתוב בספר – תוך כדי קריאת הסיפור גם סופרים את האותיות

שם הוי' של כתיבת ספר תורה

לפני כתיבת ספר תורה צריך לומר "הריני כותב לשם קדושת ספר תורה"[י], כמו שהסופר הקפיד שכל מי שכתב אות בספר יאמר לפני הכתיבה. יש רמז יפה ש"**ק**דושת **ס**פר **ת**ורה" ראשי תיבות **קסת**[יא] — "קסת הסֹפר"[יב]. הקסת היא הכלי בו מחזיק הסופר את הדיו, בו הוא טובל את ה"עט סופר"[יג] שלו, עמו הוא כותב את האותיות על הקלף של הספר.

יש כאן מבנה של י־ה־ו־ה רק ביחוד הסופר והספר[יד]:

כתוב שטפת ה**דיו** היא סוד האות **יוד**[טו], שהיא כאן החכמה שבחכמה (אצילות שבאצילות). כשרוצים לכתוב ספר תורה מחפשים סופר ירא־שמים. היראה השייכת לסופר, שהוא בחינת החכמה, היא יראה עילאה. הסברנו לאחרונה[טז] שיראה עילאה כוללת שתי בחינות — יראת־בשת ויראת הרוממות. הדימוי של יראת בשת הוא שהאדם מרגיש את עצמו כנקודה שחורה על סדין לבן, אבל בהקשר שלנו נאמר נקודה שחורה על קלף לבן. ברגע שטפת הדיו נוגעת בקלף, עוד לפני שמצטיירת אות, יש נקודה שחורה על הקלף הלבן — והיא צריכה לעורר אצל הסופר יראת בשת, חויה

ו איוב יא, ו.
ז תרגום אונקלוס על בראשית לג, כא.
ח אבות פ"ג מי"ז.
ט ע"ח שער הכללים פ"ה. ובכ"מ.
י ראה משנ"ב סי' ל"ב ס"ק צ"ב.
יא **ספר תורה** עולה "**שמע ישראל**" (המסיים ב"אחד") ו־**קדֻשת ספר תורה** (כפי הכתיב הנכון על פי דקדוק) עולה 1755, 135 פעמים **אחד** (כאשר 135 היינו יחוד **עב־סג**, יחוד חו"ב שהוא הכוונה הכללית כאן).
יב יחזקאל ט, ג.
יג תהלים מה, ב.
יד ורמז: **סופר דיו קסת עט ספר** עולה 1345 – **כתר כל הכתרים**, 1000 אורות של מ"ת שנתנו ל**משה** רבינו, **פישון גיחון חדקל פרת** (כנגד פרד"ס התורה, כנודע). ואם כותבים **קלף־הספר** עולה הכל 1560 (יהלום 39, "**הוי' אחד**"), **כלי** פעמים **הוי'**, היינו שכל הכוונה הזו היא כלי לגילוי שם הוי' ב"ה, נותן התורה.
טו תניא פל"ה בהגהה.
טז שיעור מוצאי כ"ה כסלו (נדפס בגליון ויגש) השתא.

על ידי שתי מדרגות היראה הללו נעשה הסופר ראוי לשמו...

שהוא עצמו כתם שחור על מרחב לבן, ויראה זו מכשירה אותו להיות סופר. אחר כך, כשהוא משלים את הכתיבה של המלה או האות השלמה (החל מהאות הכי קטנה, **י**, שהיא כבר בגדר "נקודה מצוירת"[יז]), עליו להרגיש את הנוכחות של נותן התורה בתוכה, את גילוי הרוממות העצמית של ה' בתוך ה"אש שחורה"[יח] של אותיות התורה, ולחוש יראת הרוממות. על ידי שתי מדרגות היראה הללו נעשה הסופר ראוי לשמו...

הקסת בה נמצא הדיו (החכמה שבחכמה) היא בסוד הבינה שבחכמה, רחם אמא עילאה הכלולה באבא עילאה. אדמו"ר הזקן מביא[יט] בשם הרב המגיד ממעזריטש שגילוי "אחד האמת" הוא בחכמה, ובפרט יש לומר שהוא הנקלט בבינה שבחכמה (כלי הקיבול לחכמה שבחכמה, אצילות שבאצילות, "אחד האמת") — ב־**קסת** שהיא **אחד** באתב"ש.

מפורש[כ] ש"עט סֹפר מהיר" הוא סוד היסוד — יסוד אבא, ה"ברק המבריק על השכל"[כא], ש"עד מהרה ירוץ דברו" — המביא את הדיו, החכמה שבחכמה — אל הקלף.

הספר, שהוא הבינה בכלל, הוא בסוד המלכות — **ה** תתאה — במבנה שכאן.

זהו דרוש יפה על כוונות כתיבת ספר תורה, שמזכיר את כוונת שם הוי' בנתינת צדקה[כב] — "ויעש דוד שם... ויהי דוד עֹשה משפט וצדקה לכל עמו"[כג] — שאנחנו אוהבים[כד]: ה־**י** היא המטבע (וכאן מקבילה לו טפת הדיו), **ה** עילאה היא יד הנותן (עם **ה** האצבעות שבה) העוטפת את המטבע (וכאן מקבילה לה הקסת), ה־**ו** היא זרוע הנותן המקרבת את המטבע למקבל (וכאן מקביל לה הקולמוס, המקרבת את הדיו לקלף) ו־**ה** תתאה היא יד המקבל (עם **ה** האצבעות שבה) המקבלת את המטבע (וכאן מקביל לה קלף הספר, אליה מגיע הדיו).

הכנסת ספר תורה והכנסת כלה

יש שתי מצוות של 'הכנסה' שיש ביניהן קשר הדוק — "הכנסת ספר תורה", שאנחנו עושים עכשיו, ו"הכנסת כלה" (כששתי ההכנסות קשורות לכנסת ישראל, הכונסת לתוכה את האורות של ז"א[כה]). הפסוק הראשון שאבא יהודי צריך ללמד את הבן שלו[כו] — תיקון אבא (סוד הסופר) — הוא "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"[כז]. חז"ל דרשו "אל תקרי 'מורשה' אלא 'מאורסה'"[כח] — התורה היא הכלה של עם ישראל[כט]. על ספר תורה כתוב "ויהי ככלות משה לכתֹּב את דברי התורה הזאת על ספר עד תֻּמם"[ל], על דרך "ויתן אל משה ככלֹתו לדבר אִתו"[לא], "שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן"[לב]. לכן הכנסת ספר תורה היא ממש הכנסת כלה, ובאמת נוהגים לעשות בתהלוכת הכנסת ספר תורה חופה, כמו חופת החתן והכלה בחתונה.

אנחנו מכניסים את ספר התורה לעילוי נשמת ההורים — השוועזר והשוויגער שלי — ויש לומר שכאשר מכניסים ספר תורה לעילוי

יז סה"מ תרנ"ט עמ' עג.
יח ירושלמי שקלים פ"ו ה"א; זהר ח"ב פד, א; שה"ש רבה ה, טו.
יט תניא פל"ה (בהגהה). ראה התוועדות י"ט כסלו השתא.
כ קהלת יעקב ערך 'עט'.
כא תניא, אגה"ק טו.
כב ספר הליקוטים פרשת ראה.
כג שמואל־ב ח, יג־טו. וראה זהר ח"ג קיג, א ותניא אגה"ק פ"ה.
כד נתבאר באריכות בסוד ה' ליראיו שמ"ב. ובכ"מ.
כה שקל הקדש לרמד"ל שער מערב, ובספרו סוד עשר הספירות בביאור הספירה העשירית; תו"א למהר"מ פאפירש פרשת חיי שרה; דעת ותבונה פ"ל; פתחי שערים נתיב פרצוף נוקבא דז"א פתח ב.
כו רמב"ם הלכות ת"ת פ"א ה"ו.
כז דברים לג, ד.
כח שמות רבה לג, ז.
כט וראה באריכות חתן עם הכלה הערות פח־צו וש"נ.
ל דברים לא, כד (ושם בפסיקתא זוטרתא: "זה ספר תורה").
לא שמות לא, יח.
לב רש"י שם.

נשמתם הם מתחתנים שוב למעלה בגן עדן (גן עדן הוא החופה, ואפילו כתוב שיש בו שבע חופות[לג]). כשיש למטה הכנסת ספר תורה יש למעלה הכנסת ספר תורה. זהו עידוד לכל משפחה להכניס ספר תורה לעילוי נשמות ההורים שכבר לא בעולם הזה, וכך לעשות ביניהם חתונה חדשה בעולם העליון.

> הם 'מריחים' שגמילות החסדים הגלויה שלו מופעלת 'מאחורי הקלעים' על ידי אשתו הצנועה

שלש הכנסות

בסידור, יחד עם "הכנסת כלה", מוזכרת עוד מצוה מובהק של 'הכנסה' — "הכנסת אורחים"[לד]. כשאיש ואשה מתחתנים הם מקימים בית יהודי, שמתאפיין בהכנסת אורחים, כמו הבית היהודי הראשון — אהלו של אברהם אבינו, שעבודתו הכנסת אורחים[לה]. אברהם ושרה מכניסים אורחים וכך גם מקרבים אותם לתורה — "אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים"[לז]. חז"ל אומרים[לז] שהמלאכים שואלים את אברהם אבינו "איה שרה אשתך" כדי שהוא יענה "הנה באהל"[לח] וכך לחבבה עליו במדת הצניעות שלה, אבל יש לומר שהם גם רומזים לו שהם 'מריחים' שגמילות החסדים הגלויה שלו מופעלת 'מאחורי הקלעים' על ידי אשתו הצנועה (כ"כח המניע הבלתי מתנועע"[לט], סוד המזוזה[מ] של "'ביתו' זו אשתו"[מא]), כדברי חז"ל[מב] שהחסד של האשה גדול מהחסד של האיש משום שהיא המכינה ונותנת לאורחים את האוכל — היא הסבה האמתית לחסד (גם לשון הסבה לסעודה...). על ידי "הכנסת כלה" ו"הכנסת ספר תורה" זוכים גם ל"הכנסת אורחים" באופן השלם.

ויש לומר שעל ידי שלש ההכנסות זוכה האדם לשלש 'הכנסות'[מג] של פרנסה טובה ורחבה:

עם הכנסת הכלה זוכה החתן בהרבה דברים, ובעיקר בנדוניא שהיא מכניסה לו (הוא מכניס־כונס אותה והיא מכניסה לו) ובשאר הזכויות הממוניות שלו (ירושתה וכו'), לצד ההתחייבויות שלו כלפיה[מד]. ובאמת, כל פרנסתו של אדם היא בזכות אשתו (ועבורה) — "אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו"[מה].

לג ב"ב עה, א.

לד בפנימיות, שלש ההכנסות מכוונות במוחין כנגד חב"ד – ספר תורה ב**חכמה**, "אורייתא מחכמה נפקת" (זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א); הכנסת אורחים ב**בינה**, בחסדים דאמא (שמקורם בגילוי באמא של חסד דעתיק המלובש בגלגלתא דאריך, בסוד "ימינך פשוטה לקבל שבים", וד"ל), מקור אהבת ישראל ואהבת הבריות בכלל (וראה לקמן בפנים על כחה של שרה אמנו, סוד פרצוף אמא עילאה, בהכנסת אורחים); הכנסת כלה ב**דעת**, סוד "והאדם ידע את חוה אשתו" (בראשית ד, א). אך עיקר ההקבלה הוא במדות, המשלים כאן פרצוף שלם: הכנסת אורחים, מדת אברהם אבינו, ב**חסד** (כאשר האורחים עצמם, עוברי הדרך ההולכים ברגליהם ממקום למקום, הם בסוד **נצח** ו**הוד**); הכנסת ספר תורה ב**תפארת**, עמוד התורה (בפרט התורה בתפארת והספר ב**יסוד**, "גופא ובריתא חשבינן חד"); הכנסת כלה ב**מלכות**, כפשוט (ו"בנין המלכות מן הגבורות", שרש בושת הכלה נאה וחסודה במדת "ביישנים" של יצחק אבינו, החסד שב**גבורה**, לעומת הגבורה שבגבורה של "עזין שבאומות", וד"ל).
וכמה רמזים: **ספר תורה אורחים כלה** עולה 23 (**חיה חדוה**) פעמים **כלה** – הכל כלה (גם בהכנסת אורחים יש מעין זיווג של חתן וכלה, סוד "אכלה ואכלה", וד"ל). ר"ת **א**רחים **ס**פר **ת**ורה **כ**לה עולים 481, 13 פעמים 37 (כאשר הכל כפולת 23 כנ"ל), השראה 16, העולה **טבעת** (טבעת הנישואין של הכנסת כלה). ס"ת ארח**ים** **ספר** תור**ה** כל**ה** אותיות **מהרה** – "עד **מהרה** ירוץ דברו" (תהלים קמז, טו), "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח" – בזכות שלש ההכנסות זוכים ל"צמח שמו" (זכריה ו, יב), "מצמיח ישועות".

לה תו"א תולדות יז, א.

לז בראשית רבה פד, ד.

לז ב"מ פז, א.

לח בראשית יח, ט.

לט ראה מורה נבוכים ח"ב פ"א; אברבנאל לישעיה ו. ובכ"מ בראשונים.

מ ראה **אותיות לשון הקדש** האות שין, שם, אלקות. ובכ"מ.

מא יומא פ"א מ"א.

מב תענית כג, ב.

מג ורמז: ג"פ **הכנסה** עולה 420 (יהלום 20) – יחוד **יעקב־רחל**, בזכותו התקיים "ויפרֹץ האיש מאד מאד" (בראשית ל, מג).

מד כתובות פ"ד מ"ד ועוד.

מה ב"מ נט, א.

על ידי הכנסת ספר תורה (בלבו) זוכה האדם לשכר רבנות ומלמדות (בפרט לאחר 'המהפכה השניה'[מו]). ובכללות, כל מלאכת הקדש כלולה בהכנסת ספר תורה, כשבתורה כלולות הלכות שחיטה, הלכות מילה וכו'.

בשכר הכנסת אורחים הוא זוכה במזל של רווח גדול בכל עסקיו בעניני חולין, כאשר הוא נושא ונותן באמונה (לשון ממון, כנודע). תכלית כל מלאכת החולין היא להעלות ניצוצות קדושים ('גרים') והיא נעשית מכח הכנסת אורחים, שגם הם ניצוצין קדישין של השכינה[מז] שמתקבלים בסבר פנים יפות בתחום הקדושה.

גדולי ישראל האמיתיים זכו לכל שלש ההכנסות הנ"ל, ומתוך רוב עושר ואושר שקדו על התורה ועל העבודה בשמחה רבה של מצוה (וכפי שאמר הרבי מליובאוויטש — על כל יהודי להיות עשיר גם בגשמיות[מח]).

"איה סֹפר איה שֹקל איה סֹפר את המגדלים"

נחזור ונסיים בסוד בו פתחנו — סוד "סופר וספר וספור", שלשת הספרים בהם ברא ה' את העולם: מה הפסוק בתנ"ך שרומז לסוד בריאת העולם בשלשה ספרים? פסוק מיוחד ואהוב שדרשנו הרבה פעמים, גם לאחרונה[מט] — "לְבָבְךָ יֶהְגֶּה אֵימָה אַיֵּה סֹפֵר אַיֵּה שֹׁקֵל אַיֵּה סֹפֵר אֶת הַמִּגְדָּלִים"[נ].

ה"איה סֹפר" הראשון הוא הסופר הראשון, הכותב את הספר (התורה שבכתב), מתוך תחושת "לבך יהגה אימה" (היראה עילאה של הסופר, כנ"ל, השייכת בפרט לענין התורה — "מה להלן באימה, ביראה ברתת ובזיע אף כאן [בכתיבת כל ספר תורה] באימה ביראה ברתת ובזיע"[נא]). ה"איה סֹפר" השני, "סֹפר את המגדלים", הוא הסופר השני (מה"סופרים" של התורה שבעל פה), שסופר את האותיות־המגדלים (**אות־מגדל** עולה **כב** ברבוע[נב], סוד **כב** אתוון דאורייתא, כאשר כל אות בתורה היא אות ומופת, מגדל — לשון גדלות דעת — העולה עד לשמים). בין שניהם יש את "איה שֹקל", שהוא סוד שיקול הדעת, השייך לגוף הסיפור (הדעת).

כשקוראים סיפור, החל מסיפורי התורה הקדושה, מאד מודגש שכותב הסיפור — ה' יתברך, דרך משה רבינו — מאד שקול בדעתו מה נכתב ומה לא נכתב. כל פירושי התורה, קושיות ותירוצים, קשורים לאותו שיקול הדעת. גם בכתיבת סיפור סתם עיקר האמנות הוא שיקול הדעת מה לכתוב ומה להעלים — בסוד "מגלה טפח ומכסה טפחיים"[נג] שביחוד (כח הדעת) — כדי שהסיפור יהיה 'מותח' כראוי, מעניין ומושך. כתיבת סיפור טוב — סיפור קצר, וכל שכן ספר שלם — היא אמנות התלויה כולה בשיקול הדעת.

אבל בהקשר של כתיבת ספר תורה אפשר לתת עוד פירוש ל"איה שֹקל" — לא רק שקול דעת אלא גם שקל הקדש: ה"איה סֹפר" הראשון הוא חיפוש סופר הסת"ם הטוב, עם יראת שמים ועם הכתב הכי נאה ומהודר. אבל אחרי שמוצאים את הסופר שואלים "איה שֹקל" — מאיפה אשקול את הכסף הדרוש לסופר הטוב שמצאתי? רק אחרי שמוצאים פתרון לשאלה הזו אפשר להגיע ל"איה סֹפר" השני — קריאת הסיפור שבספר התורה בנחת, עם ספירת כל האותיות ושעשוע בהן... כנראה שגם כאשר הקב"ה כותב את ספר התורה, על ידי ה"ספרא רבא דישראל", משה רבינו, הוא צריך הרבה כסף — הרבה כיסופים, מדרגות של אהבה.

מו ראה באורך **המהפכה הרביעית** פ"ד.
מז וראה גם **שכינה ביניהם** פ"ו.
מח שיחת ב' אד"ר תשנ"ב.
מט שיעור י"ד מנחם־אב (נדפס בגליון ראה) תשפ"ד.
נ ישעיה לג, יח.

נא ברכות כב, א (ורמז: **אימה** במספר קדמי עולה **יראה**).
נב **אות** עולה 11 פעמים 37, **מגדל** עולה 11 פעמים 7, וביחד 11 פעמים 44, 22 ברבוע.
נג גירסת הר"ן בנדרים כ, ב.

שיעור

ווארט לחתן וכלה

בית של השגחה פרטית

קיצור מהלך השיעור

השבוע ב"ה בא בקשרי השידוכין עוד נכד של הרב. לכבוד השמחה דרש הרב כיצד **שלשת הספרים בהם ברא הקב"ה את עולמו**, "סופר וספר וספור", מופיעים ב**בריאת־בנין כל בית יהודי** (השיעור משלים את השיעור הקודם בחוברת, שעסק בקשרי שלשת הספרים בהיבט אחר). **פרק א** מדבר על **שלשת הספרים כשלש אמונות** – אמונה **במציאות ואחדות ה'**, אמונה **בתורה** ואמונה **בהשגחה פרטית** – ועל האופן בו מופיעות האמונות **בבית היהודי**, שהדבק המחבר בו הוא ראיית **'הסיפור האלוקי'** שמספרת ההשגחה הפרטית. **פרק ב** הוא פרק 'אישי' יותר, העוסק במבצע **"בית מלא ספרים"** בהקשר המיוחד של החתן והכלה דנן ובשליחות המיוחדת המתחילה מ**הכנסת אורחים** (ובכך עוד 'השלמה' לשלש ה'הכנסות' שבשיעור הקודם – הכנסת כלה, הכנסת ספר תורה והכנסת אורחים). מזל טוב!

א. "סופר וספר וספור" בבנין הבית היהודי

"שלשה ספרים" בנישואין

מזל טוב מזל טוב! ה"לחיים" היה ב־ה' טבת – חג הספרים, היום של "דידן [דהספרים] נצח"[א]. לכן ראוי לדבר על המאמר בו פותח ספר יצירה – "וברא את עולמו בשלשה ספרים, בסופר וספר וספור" (עליו דברנו גם אתמול[ב],

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. לכבוד ווארט הענדל־מרגליות. ו' טבת תשפ"ה – טלפונית.

א ויקרא רבה כד, ג. ראה באורך שיחת י"ב טבת תשמ"ז.

ב נדפס לעיל בגליון.

בהכנסת ספר תורה לעילוי נשמת סבא־רבא וסבתא־רבא של החתן).

לענין חתן וכלה, ראוי לכוון "שלשה ספרים" כנגד "שלשה שותפים"[ג] שיש בכל שידוך – החתן, הכלה והקב"ה[ד]. סופר, ספר וספור הם כנגד חכמה, בינה ודעת[ה]. החתן והכלה, האיש

ג קידושין ל, ב.

ד ורמז: **סופר חתן ספר כלה ספור הקדוש ברוך הוא** עולה 2200 – **י** פעמים **י** (התכללות עשר הספירות־האורות) פעמים **כב** (הכלים האותיות). אם במקום **חתן־כלה** כותבים **איש־אשה** הכל עולה 2304, שלמות של **מח** (**יובל**, סוד שער הנון) ברבוע.

ה לקוטי הש"ס (האריז"ל) לר"ה טז, ב; פירוש הגר"א

כל הסיפור של חתן וכלה הוא לדעת את ה' – להכיר שה' הוא המשדך ביניהם, ה'עסק' של ה' מאז בריאת העולם, וכאשר **יזכו** – על ידי **זיכוך** גופם ועידון מדותיהם – יתקיים בהם "איש ואשה זכו שכינה ביניהם"

והאשה, הם כנגד הסופר והספר — **האיש** הוא **אש י**, "אש שחורה" של טפת הדיו (**י**) בה כותב הסופר את הספר, ו**האשה** היא **אש ה**, "אש לבנה", הספר (**ה**, הגוויל הלבן המקיף את האות מכל הכיוונים), המקבל את האותיות ב"אש שחורה על גבי אש לבנה". בין האיש והאשה יש "שכינה ביניהם"[ז], שהיא כאן הסיפור שמחבר אותם, הדעת המחברת את האיש והאשה ("והאדם ידע את חוה אשתו"[ח]). ה־**י** של האיש הוא סוד שם הוי', "הוי' בחכמה"[ט], ה־**ה** של האשה היא סוד שם אלהים שבבינה ("אלהים חיים", שם הוי' בניקוד אלקים[א]), ובדעת יש כח לחבר את השמות הוי' ואלקים — "אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלהים"[יב] ו"וידעת היום והשבת אל לבבך כי הוי' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת"[יג]. כל הסיפור של חתן וכלה הוא לדעת את ה' — להכיר שה' הוא המשדך ביניהם, ה'עסק' של ה' מאז בריאת העולם[יד], וכאשר יזכו — על ידי זיכוך גופם ועידון מדותיהם[טו] — יתקיים בהם "איש ואשה זכו שכינה ביניהם".

שלשה עיקרי אמונה

שלש פעמים **ספר** — "שלשה ספרים" — בגימטריא **השגחה פרטית** (שייך להשנה, **ת**הא **שנת ה**שגחה **פ**רטית[טז]) שעולה גם עשר פעמים **אמונה**. כלומר, יש קשר בין ספר לאמונה. לכן מתבקש לעשות משלשת הספרים — סופר־ספר־ספור — שלשה יסודות של אמונה (בדומה לשיטתו של בעל העיקרים, שכלל את כל **יג** עיקרי האמונה של הרמב"ם בשלשה עיקרים בלבד — אמונה בה', אמונה בתורה ואמונה בשכר ועונש):

הסופר הוא האמונה בעצמותו יתברך — מצות האמנת אלקות ("אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים"[יז]) וגם מצות יחוד ה' ("שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"[יח]). האמונה בה' היא בבחינת דעת עליון[יט], ש'ה' הוא הכל והכל הוא ה'"[כ], "אין עוד מלבדו" ו"כולא קמיה כלא חשיב"[כא], שהיא דעת החתן־האיש.

הספר הוא האמונה בתורה (עם כל מה שהרמב"ם כולל באמונה הזו) — אמונה שהיא עצמה התורה. התורה היא הכלה — "מורשה קהלת יעקב"[כב], "אל תקרי 'מורשה' אלא

לס"י שם; לקו"ת שה"ש מו, ג; אוה"ת עקב עמ' תקפ"ו.

ו ירושלמי שקלים פ"ו ה"א; זהר ח"ב פד, א; שה"ש רבה ה, טו. ורמז: "**אש שחורה על גבי אש לבנה**" עולה **אמת אמת אמת**, כנגד שלשת השותפים באדם (סוד "הוי' אלהים אמת" – ו"חותמו של הקב"ה אמת" – "משה אמת ותורתו אמת"), כדלקמן בפנים.

ז סוטה יז, א.

ח בראשית ד, א.

ט משלי ג, יט.

י ירמיה י, י. וראה זהר ח"ב סח, ב. פירוש הרמ"ק לספר יצירה פ"א מ"א; פע"ח תפלות ר"ה פ"ה; פיה"מ ד"ה "ברוך משלם שכר טוב".

יא זהר ח"ג י, ב־יא, א.

יב דברים ד, לה.

יג שם לט. בפסוק הראשון יש רק "הוי' הוא האלהים אין עוד מלבדו", יחוד חכמה ובינה, **י־ה**, ובפסוק השני יש גם "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת", שכנגד החתן והכלה, **ו־ה**, וד"ל.

יד בראשית רבה סח, ד.

טו הזיכוך־**העידון** נפעל על ידי ההמשכה מה"**עדן**" של החכמה אל מדות הלב, בסוד "מה שמו ומה שם בנו" (משלי ל, ד. וראה זהר ח"ב עט, ב), וד"ל (וראה באורך בחוברת **עידון המדות**).

טז שיעור ר"ה (נדפס בגליון סוכות־שמח"ת־בראשית) תשפ"ה.

יז שמות כ, ב.

יח דברים ו, ד.

יט ביחס לדעת עליון, שהכל הוא ה', כל מציאות היא בגדר טפה שחורה (של דיו) על סדין לבן (קלף לבן), המלאה יראת בשת – כפי שהתבאר בשיעור אמש.

כ אגרת ר"א מהומיל – נדפסה בספר **לב לדעת** מאמר "וצדיק יסוד עולם" ביאור א (עמ' קסז ואילך).

כא ע"פ זהר ח"א יא, ב.

כב דברים לג, ד.

מאורסה"[כג].

הסיפור הוא האמונה בהשגחה פרטית (שהשכר־ועונש של בעל העיקרים הוא פרט בתוכה[כד]). עיקר הביטוי של הכרה בהשגחה פרטית מוחשית וגלויה מופיע בתורה בסיפור של שידוך יצחק ורבקה, בהכרת בתואל ולבן כי "מהוי' יצא הדבר"[כה]. בעוד האמונה בה' לבדו היא יחסית דעת עליון, האמונה בהשגחה פרטית מתייחסת דווקא למציאות של היש. "אל דעות הוי'"[כו], עצמות ה' נושאת גם את דעת עליון וגם את דעת תחתון[כז], והיא מתבטאת דווקא בהשגחה הפרטית של היש האמתי על היש הנברא — השגחה בה מתגלה שהיש הנברא משקף את היש האמתי ועד ש"כולא חד", היש הנברא הוא־הוא היש האמתי[כח].

החתן כותב את האותיות שבספר בקיום מצוות "פרו ורבו", התכלית הפשוטה של החתונה

"סִפֵּר את המגדלים"

הסברנו אתמול שב"סופר" יש שני פירושים — הסופר שכותב את הספר וסופר שקורא את הסיפור שבספר תוך כדי שהוא סופר־מונה את האותיות שלו — ועל שני הפירושים האלה נאמר "איה סִפֵּר... איה סִפֵּר את המגדלים"[כט]. איך שני הפירושים האלה שייכים ל"סופר" של חתן וכלה?

החתן כותב את האותיות שבספר בקיום מצוות "פרו ורבו"[ל], התכלית הפשוטה של החתונה — כל יהודי הוא אות בספר התורה (**ישראל** ר"ת "יש **ש**שים **ר**יבוא **א**ותיות **ל**תורה"[לא]), וכאשר האיש מפרה את אשתו הוא כותב את האותיות. אבל שלמות הענין היא כאשר האיש 'סופר את אשתו' — מחשיב את אשתו ומייקר אותה (כמו שמשתמשים היום במושג 'לספור מישהו', מתאים לכך שעל פי תורה ספירת דבר מעידה על חשיבותו, "דבר שבמנין אינו בטל"[לב] — כשסופרים כל אות בתורה מרגישים כמה היא ספונה־חשובה וטמון בה אור אלוקי אין סופי). האיש יכול להרגיש שהוא המשפיע ואשתו היא רק המקבלת, הוא המצווה ב"פרו ורבו" ואשתו רק מסייעת[לג], אבל עליו להכיר שהיא־היא הכל, היא "עקרת הבית"[לד], ולייקר אותה מאד.

בין שני ה"איה סִפֵּר" שבפסוק כתוב "איה שֹׁקֵל" — סוד שיקול הדעת. הסברנו שכאן הדעת המחברת את הסופר־החכמה־החתן והספור־הבינה־הכלה היא ההכרה בהשגחה הפרטית, "מהוי' יצא הדבר" ו"מה' אשה לאיש"[לה]. ככל שמכירים ש"מהוי' יצא הדבר", במהלך כל חיי הנישואין — ובפרט בלידת כל ילד נוסף, כל נשמה נוספת שנמשכת על ידי השידוך — זוכים יותר ל"איה סִפֵּר את המגדלים", לגדל את הילדים לתורה, לירא ולגדלות דעת (היינו הכרה בהשגחת ה').

"משה זכה לבינה"

החתן והכלה שלנו הם חסידים מסורים של הרבי, משה רבינו שבדור. על משה נאמר "משה

כג ברכות נז, א.

כד ראה באריכות שיעור פרשת וירא (נדפס בגליון חיי שרה) השתא.

כה בראשית כד, נ; בראשית רבה סח, ג. ראה גם **יין משמח** ח"א שער ראשון בתורה "מה' אשה לאיש".

כו שמואל־א ב, ג.

כז ע"ח שכ"ה דרוש ב (מ"ק); סידור עם דא"ח ד"ה "מזמור לתודה" (מד, א). ובכ"מ.

כח ביאורי הזהר אדמו"ר האמצעי פרשת בשלח ד"ה "עוד י"ל" (מג, ג); סה"מ תרס"א עמ' קצא ואילך; המשך תער"ב ח"ב עמ' א'קמד־ה.

כט ישעיה לג, יח.

ל בראשית א, כח; ט, ז.

לא מגלה עמוקות רנ"ב אופנים אופן קפו.

לב ביצה ג, ב.

לג ראה הר"ן על קידושין מא, א (טז, א בדפי הרי"ף).

לד תהלים קיג, ט.

לה ע"פ בראשית רבה סח, ג. וראה **יין משמח** ח"א ש"א בתורה "מה' אשה לאיש" שככל שמתקדמים בחיי הנישואין מתגלה מעלת האשה ונכרת יותר יד ה' הטובה בשידוך בו זכה האיש באשה הטובה, "מהוי' אשה משכלת" (משלי יט, יד).

זכה לבינה"[לו], ביטוי שיש בו עצמו את היחוד של סופר־ספר־סיפור, חכמה־בינה־דעת — משה הוא סוד הסופר ("ספרא רבא דישראל"[לז]) ששרשו בחכמה[לח], הבינה היא סוד הספר, כנ"ל, ו"**משה זכה לבינה**" עולה **דעת**, הכח שמחבר אותם (ראשי התיבות "**מ**שה **ז**כה **ל**בינה" הם **מזל**, סוד יחוד המזלות שהוא הדעת המחברת את אבא ואמא עילאין[לט]).

אחד הפירושים של הספור והספר הוא שהסופר הוא משה רבינו (שהתורה שלו היא "מוסר אביך") והספר הוא כל עם ישראל ("תורת אמך"[מ], במובן של 'אומתך'[מא], הכוללת את כל נשמות **ישראל**, "**יש ששים ריבוא אותיות לתורה**" כנ"ל). ביחוד הזה החיבור הוא באמצעות התורה שמשה נותן לישראל — "תורה לשון הוראה"[מב], הוראת הלכה למעשה התלויה בשיקול הדעת. לשיקול הדעת הנכון זוכים על ידי התבוננות בנפלאות ההשגחה הפרטית של ה' המאפשרת 'לקרוא נכון' את הסיפור (המקרה במציאות בו עוסקים) ולפסוק בו כרצון ה'. הבעל שם טוב מפרש[מג], על הפסוק "ובקשו את הוי' אלהיהם ואת דויד מלכם"[מד] (שממנו למדו חז"ל[מה] שיש לבקש את מלכות בית דוד כדי לזכות לגאולה), שדוד המלך מבטא את סוד ההשגחה הפרטית (ובכך הוא — דוד הכי חי עם ההשגחה הפרטית (ובכך הוא עדיף על שאול), ולכן זוכה שיתקיים בו "'והוי' עמו'[מו] שהלכה כמותו"[מז].

החתן והכלה שלנו רוצים שבחתונה שלהם יהיה יחוד בין משה רבינו שבדור, הרבי, לבין כל עם ישראל, שכולם יהיו חסידים של הרבי. על שמואל, החתן שלנו, נאמר שהוא שקול כנגד משה ואהרן[מח] (בסוד "איה שקל"), ורבקה היא בסוד הבינה[מט]. אכן, בשביל לחבר את כל עם ישראל לרבי־למשה צריכים להכיר ש"מהוי' יצא הדבר", לחיות עם ההשגחה הפרטית, וכך לדעת טוב 'מה הסיפור', לפעול כרצון ה' ולגלות את השגחת ה' לכל עם ישראל ולכל העולם כולו.

לו ראה ר"ה כא, ב; זהר ח"ב קטו, א (ובניצוצי זהר שם). משה מצד עצמו הוא חכמה (בטול הנשמה, "חיוהי") וכדי **לזכות** לבינה עליו **להזדכך** גם בגופו (זכוך הגוף, "גרמוהי") – כמבואר באריכות בקבלה וחסידות שמשה, שהיה בעיבור שבעה חדשים, לא נולד מזוכך בגופו כאליהו הנביא, שהיה בעיבור שנים עשר חדשים (ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רסה. וש"נ) – כפי שקיים בעליה להר שלש פעמים ארבעים יום בהם "לחם לא אכל וגו'" (שמות לד, כח), עד ש"זכה לבינה", ללוחות השניים של בעלי התשובה (בסוד "ולבבו יבין ושב", ויש בהם "כפלים לתושיה", תורה שבכתב ותורה שבעל פה), ודוק.

לז תרגום אונקלוס על בראשית לג, כא.

לח ראה שמות רבה כג, ד; ויקרא רבה א, טו; קהלת רבה ז, יח. ובכ"מ.

לט ראה ע"ח שי"ג פ"ט.

מ משלי א, ח.

מא ראה **סוד ה' ליראיו** שכ"ו (טל ומטר בתורה) פ"ד; **פנים אל פנים** פ"ד הערה כא (ע"פ ברכות פ"ט ובמפרשים שם).

מב זהר ח"ג נג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש 'ירה' (מובא פעמים רבות בשיחות הרבי מליובאוויטש).

מג כש"ט (קה"ת) אות מו־א; דגל מחנה אפרים פרשת ואתחנן בשם הבעש"ט.

מד הושע ג, ה.

מה מגילה יז, ב.

מו שמואל־א טז, יח; יח, יד.

מז סנהדרין צג, ב; במדבר רבה יג, א.

מח ברכות לא, ב; רש"י על במדבר טז, ז.

מט בפרט כתוב ששרה אמנו היא סוד בינה עילאה ורבקה אמנו – בשמה נקראת הכלה – היא סוד התבונה (לקו"ת לאריז"ל תולדות). ורמז: **רבקה־תבונה** עולה 770, **בית משיח** (העולה גם **שקל־ספר**, סוד שמואל, החתן, השקול כנגד הסופר, כמוזכר בפנים). מעיון בפסוקי התנ"ך רואים שבינה היא מתנה מן השמים, בסוד "ויבן הוי' אלהים את הצלע" (בראשית ב, כב),"בינה יתרה נתנה [מה' יתברך, 'הוי' אלהים'] באשה יותר מבאיש" (נדה מה, ב), ותבונה היא בשיתוף פעולת האדם (על דרך המבואר בענין ישועה ותשועה, ישועה מלמעלה ותשועה בהשתדלות האדם) – בכח עבודת ההתבוננות (מבנין התפעל). שרה אמנו היא נביאה (מגילה יד, א), ולכן נאמר לאברהם אבינו "שמע בקלה" (בראשית כא, יב), משום שהיא גדולה ממך בנביאות (רש"י על בראשית כא, יב; שמות רבה א, א; תנחומא שמות א), ואילו רבקה מצטיינת בתבונה ומבחינה את מי לקרב ומי לרחק (אך לא בנבואה אלא בהתבוננות מעמיקה, שעל כן היא לא נחשבת מהנביאות וכשרצתה לדרוש את ה' הלכה לשאול נביא אחר). למרות שפרצוף הבינה גבוה יותר, יש מעלה דווקא בתבונה, מעלת העבודה מלמטה (ראה לוח "היום יום" כ' אד"ש), ובה דווקא כח ההולדה של הבינה, יסוד אמא, וד"ל. על התבונה הזו נאמר "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת" (אבות פ"ג מי"ז), כאשר על ידי ההתבוננות בנפלאות ההשגחה הפרטית זוכים לדעת, כמבואר בפנים.

ב. שלחן ערוך של החתן והכלה

בית מלא ספרים

ה' טבת, חג הספרים, הוא היום הכי מתאים למבצע "בית מלא ספרים" של הרבי.

עשרת המבצעים מקבילים לעשר הספירות[נג], כשהכתר של הכל הוא מבצע משיח:

כתר
מבצע משיח

חכמה — מבצע תורה
בינה — מבצע תפלין

דעת
מבצע אהבת ואחדות ישראל

חסד — מבצע נש"ק
גבורה — מבצע כשרות

תפארת
מבצע טהרת המשפחה

נצח — מבצע חנוך
הוד — מבצע בית מלא ספרים

יסוד
מבצע צדקה

מלכות
מבצע מזוזה

המבצע של היום, "בית מלא ספרים", שייך להוד — הספרים הם ההוד וההדר של הבית, ושייכים במיוחד ל"'ביתו' זו אשתו"[נא], שהרי "איהי בהוד"[נב]. בקונטרס "ענינה של תורת החסידות" מרחיב הרבי בסוד של "**מודה אני לפניך**" — בגימטריא **אשה** — משום ש**אדן** של כל עבודת היום הוא ה"**מודה**", עבודת ההוד. ב"היום יום" של ה' טבת כתוב שהמשיח יגלה את מעלת ההודאה והתמימות (שהיא פנימיות ההוד[נג]), שהן בעצם אמונה תמימה בה'. הספרים בבית, עוד לפני שלומדים בהם — מה ששייך ל"מבצע תורה" — מבטאים את ההודאה של דרי הבית באמת האלוקית הכתובה בספרים האלה, את האמונה הפשוטה שלהם בתורה (יש הוצאת ספרים 'עוז והדר' וצריך גם הוצאת ספרים 'הוד והדר' — כנראה מי שמצפה שילמדו בספרים שלו קורא להוצאה 'עוז והדר', אבל הוצאת 'הוד והדר' היא בעיקר בשביל שיאמינו במה שכתוב בספרים האלה, כן ירבו, ויקיימו בהם "בית מלא ספרים"...).

כשהחתן והכלה שלנו מייסדים בית נאמן בישראל, הם כמובן ידאגו — בעזרת ההורים — שהוא יהיה "בית מלא ספרים". הרבי אומר[נד] שבכל בית יהודי־חסידי צריכים להיות הספרים של אבות החסידות — כתר שם טוב, מגיד דבריו ליעקב וספר התניא. אלה ספרים שצריכים להיות בבית מיד כאשר מגיעים אליו, ישר מהחתונה.

שלחן ערוך

לחתן ולכלה שלנו קוראים שמואל ורבקה — כמו הרבי מהר"ש ואשתו הרבנית רבקה. לרבי היה קשר מיוחד לרבי מהר"ש, והוא אמר פעם[נה] שמי שרוצה להיות קשור אליו שיעסוק בלימוד מה שהוא עוסק בו, והוא עוסק במאמרים של הרבי מהר"ש. ידוע גם שאת התולדות של הרבי מהר"ש כתב הרבי בעצמו.

בהקשר של חג הספרים, **שמואל־רבקה** בגימטריא **שלחן ערוך**. צריכים לדאוג שה"בית מלא ספרים" יכיל ספרי שלחן ערוך — כמובן, שלחן ערוך של אדמו"ר הזקן, והשלחן ערוך במהדורה הכי רחבה ומהודרת. לכך צריכים להתלוות עוד ספרי שלחן ערוך — ספרי הלבוש (הראשון שכתב בסגנון "הלכה בטעמה"[נו],

---

נ ראה באריכות הביאור **שכינה ביניהם** פ"ו הערה ז, שיעור ו' טבת תשע"ב ועוד.
נא יומא פ"א מ"א.
נב ע"ח שער הכללים פ"א. ובכ"מ.
נג ראה **סוד ה' ליראיו** ש"א פי"א (וביאורו ב**שיעורים בסוד ה' ליראיו** ח"ג); **אל עולם הקבלה** פ"ז; **הנפש** פי"ב.
נד ספר המנהגים חב"ד (קה"ת, תשנ"ג) עמ' 85, וש"נ.
נה ראה גם 'ר' שלום' – תשורה (טייטלבוים) תשע"ה עמ' 85.
נו ראה בהקדמתו לספרי הלבוש: "ולגמור בעזר הא־ל יתברך אותם בדקדוקיהם ובטעמיהם". וראה מדור 'הסיפור החסידי' בגליון משפטים־שקלים תש"פ.

שבעקבותיו הלך אדמו"ר הזקן), ספרי המשנה ברורה (שהרבי אמר[נד] שיש ללמוד במקביל לשו"ע אדה"ז), ערוך השלחן וכף החיים (שהוא 'כיף חיים'...). אפשר לסדר את כל הספרים האלה גם כנגד הספירות. הענין של שלחן ערוך הוא ידיעת ההלכה, "הלכה כמותו" מתוך הדעת המחברת בין החתן והכלה, כנ"ל.

שלחן הוא לשון **שליחות** – שליחות מתחילה משלחן ערוך, מוכן ומזומן, לכל ארחי פרחי, כמו השלחן של אברהם אבינו

כמובן, מברכים את החתן גם בשלחן־ערוך כפשוטו (שייך למבצע כשרות המאכלים, בגבורה, סוד "שלחן בצפון"[נח], שההוד הוא הענף שלה) — שלחן ערוך בבית מלא אורחים. שלחן הוא לשון שליחות — שליחות מתחילה משלחן ערוך, מוכן ומזומן, לכל ארחי פרחי[נט], כמו השלחן של אברהם אבינו, שמאכיל את כולם (וגם אוכל עם כולם, כווארט החסידי הידוע[ס], עד שהקב"ה צריך להבטיח לו "אנכי מגן לך"[סא], אני אהיה ה'מָאגן' שלך, קיבה באידיש, כדי שתוכל לאכול עם כולם...), וכך מקרב אותם להכיר בה' ולברך אותו על המזון.

נד שיחת ש"פ ויגש תשמ"ח ס"ח.

נח יומא לג, ב (וראה בהנ"ל הערה נ).

נט ארחי־פרחי ר"ת **אף**, סוד "אף עשיתיו" (ישעיה מג, ז) – תיקון עולם העשיה, עלמא דשקרא, על ידי קיום רצונו הפנימי והעצמי של הבורא יתברך לעשות לו יתברך "דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז), היינו מקום של הכנסת אורחים בדירתו של ה', מקדש מעט של שליח ושליחה, בו יש מקום לאורחים הכי תחתונים (על דרך "יפוצו... חוצה", עד "חוצה שאין חוצה הימנו").

ס ראה דבר חיים (נדבורנה) ח"ב נ"ך ד"ה "בטחו בה' עדי עד"..ובכ"מ.

סא בראשית טו, א.

ב"ה

קול קורא

יוזמות להפצת והגשמת תורת הרב יצחק גינזבורג שליט"א

לקראת שנת החסידות החדשה, אנו שמחים לפתוח שערים
לכל מי שחפץ לפעול להפצת והגשמת תורת הרב:

הפצת תורת החסידות

מהפכה רביעית | **יישום תורת הנפש**

פיתוח תכנים בתחום הזוגיות והמשפחה | **יוזמות חינוכיות**

קידום רעיון מלכות ישראל | **יצירה מוזיקלית יהודית**

כל תחום אחר המושפע ומואר מתורתו של הרב

נשמח לשמוע על היוזמה שלכם, ולבדוק אפשרות לסייע לה כלכלית.
אם יש בידכם רעיון משמעותי שתמיכה כספית תוכל לסייע בהוצאתו
מן הכח אל הפועל - **אנא שלחו אלינו תיאור קצר על עצמכם**
ופירוט היוזמה המוצעת והשפעתה המצופה,
לדוא"ל kerenmasich@gmail.com

"כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"
בברכת הצלחה רבה
והפצת מעיינות
החסידות חוצה!

שיעור

מעלת הצדקה וסוד מדת הרחמים

גדולה צדקה

קיצור מהלך השיעור

מאז התוועדות י"ט כסלו (שרק מעט מזעיר ממנה פורסם) אנו נמצאים ב'המשך' **"קרנו של משיח"**, ששיעור זה 'נולד' מתוכו, ובהשראת מאמר חז"ל על **עשרה דברים קשים**, עד המיתה הקשה ש**צדקה מצילה** ממנה (פרק ג בשיעור).

השיעור עוסק בשלש פסקאות סמוכות ב**סוגיית צדקה**. **הפרק הראשון** (עיקר ה'עבודה') עוסק ב**יחס בין גמילות חסדים וצדקה**, שהוא היחס בין **מדת החסד של אברהם** ל**מדת הרחמים**, פנימיות התפארת, **של יעקב**. מעלת החסד היא בהתפשטותו, אך ל**רחמים מעלה יתירה של התגברות החסד**, בכח ובחם, על ידי הכללת הגבורה ומכח הדעת. **בפרק השני** מתבאר בקצרה מאמר חז"ל על **צדקה המקרבת את הגאולה**. **ובפרק השלישי** מתבאר המאמר על עשרת הדברים הקשים, שבכל אחד מהם **קושי ורכות** ובאמת הם **מעגל־חוזר**, תוך העמקה במושגים קושי ורכות המקבילים ל**תהו ותיקון**.

א. חסד ורחמים

שנינו במסכת בבא בתרא[א], בתוך הסוגיה העוסקת בעניני צדקה:

תניא אמר רבי אלעזר ברבי יוסי, כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה, שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל לאביהן שבשמים, שנאמר כה אמר ה' אל תבא בית מרזח ואל תלך לספוד ואל תנוד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה [וגו' את] החסד ואת הרחמים, חסד זו גמילות חסדים, רחמים זו צדקה.

התגברות החסד בתפארת

נראה בסוגיה שיש מעלה בצדקה יותר מהחסד, ודווקא צדקה מקרבת את הגאולה (ככתוב בהמשך). ובהקבלה למדות: "חסד זו גמילות חסדים, רחמים זו צדקה" (כי צדקה היא מתוך רחמים על הזולת, מה שאין כן חסד שהוא תכונת הנותן, כדלקמן) — רחמים הם פנימיות התפארת ונמצא שיש כאן השוואה בין חסד

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב טבת תשפ"ה.

א. בבא בתרא ט, א.

החסד נעשה ב'קרירות' – כך 'בא לו' לנותן מצד טבעו הטוב, ללא התפעלות והתרגשות יתר

לתפארת; בין אברהם אבינו, "חסד לאברהם"[ב], "אברהם אֹהבי"[ג] (אהבה היא פנימיות החסד), ליעקב אבינו בעל מדת התפארת ("תפארת ישראל"[ד]) ומדת הרחמים (יעקב מרחם על צאן לבן[ה], שרש נשמות ישראל)[ו].

והנה התפארת כוללת ומייחדת חסד וגבורה (חסד בימין, גבורה בשמאל ותפארת בקו האמצעי, הבריח התיכון), וכן הרחמים הם התגברות החסדים ולכן יש בהם מעלה יתרה מאשר החסד מצד עצמו, בסוד המלה **רחמים** — **רח מים — רח** = **יצחק** (מדת הגבורה) ומים היינו מדת החסד, "זכור אב [אברהם] נמשך אחריך כמים"[ז].

אברהם, בעל החסד, הוא אמנם הגדול, "האדם הגדול בענקים"[ח] (הגדול במעניקים, מעניק לכולם), יש לו 'לב גדול' המתרחב ומתפשט לכל, וכן החסד נקרא גדולה ("לך הוי' הגְדֻלה"[ט]), אך יעקב־התפארת הוא "הבחיר שבאבות"[י], בהיותו "הבריח התיכון"[יא] (**ברי**ח אותיות **בחיר**[יב]) ובעל מדת האמת ("תתן אמת ליעקב"[יג]) הנושאת הפכים. אנחנו בני ישראל־יעקב (ש"מטתו שלמה"[יד]), "רחמנים בני רחמנים"[טו] (תכונה יהודית מוּלדת), וכן בתכונות העצמיות של ישראל "רחמנים, ביישנים, גומלי חסדים"[טז], נאמר קודם רחמנים, המדה העצמית ביותר של ישראל.

המלה רחמים רמוזה בפסוק "**ורוח** אלה**ים** **מרחפת** על **פני המים**"[יז] (**ב** פעמים אותיות **רחמים** ועוד **י**), "זו רוחו של מלך המשיח"[יח] המצטיין במדת הרחמים, "**כי מרחמם** [= **משיח**] ינהגם"[יט], ועושה "משפט וצדקה לכל עמו"[כ] כמו שנאמר על דוד אביו. אם כן חסד ורחמים הם **אברהם־דוד־משיח** (ר"ת **אדם**, כאשר משיח הוא בן דוד וגם נקרא דוד[כא]) — גמילות החסד של אברהם (הכנסת אורחים לכל עובר ושב) נכללת ברחמי המשיח (על נשמות ישראל בפרט, אך מתוכם מתפשטת לכל העולם, "שהכל ברא לכבודו"). והנה **אברהם משיח** = אותיות "**ורוח** אלה**ים** **מרחפת** על **פני המים**" (וכן עולה **רות**, "אמה של מלכות"[כב])!

חסד קר, רחמים חמים

והנה בגמרא סוכה[כג] נאמר "גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה... צדקה לעניים, גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים".

אלא שבאמת בכל אחד יש מעלה שאין בחבירו: מצד אחד, החסד מתפשט ללא מעצור, מתוך הטבע הטוב של הנותן, "טבע הטוב להיטיב"[כד] לכולם, עניים וגם עשירים — כמדת

ב מיכה ז, כ.
ג ישעיה מא, ח.
ד איכה ב, א.
ה בארבע נשות יעקב, בנות לבן, התקיימה ההבטחה "ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה", סוד ארבעה דגלי מדבר שבכל אחד שלשה שבטים, וכל זה החל בצאן לבן.
ו נמצא שיש כאן **חסד אהבה אברהם גמילות חסדים** ועוד **תפארת רחמים יעקב צדקה** = 2704 = 52 (**בן**) ברבוע = **ד** פעמים **הוי'** ברבוע.
ז תפלת טל.
ח יהושע יד, טו ורש"י שם.
ט דבהי"א כט, יא.
י לפי בראשית רבה עו, א.
יא הקדמת הזהר א, ב.
יב **ב** של **בחיר־בריח** הופכת ל־**מ**, אותיות **בם** מתחלפות באלב"ם, ורומזת לב' מ"מין. נמצא ש**בחיר־בריח** נעשה אותיות **רחמים** ודוק.
יג מיכה ז, כ.
יד רש"י בראשית מז, לא.
טו ספר החינוך מצוה מב.
טז יבמות עט, א.
יז בראשית א, ב. **ורוח אלהים מרחפת על פני המים** = **יחידה** ברבוע, סוד המשיח, "היחידה הכללית" של ישראל.
יח בראשית רבה ב, ד.
יט ישעיה מט, י.
כ שמואל־ב ח, טו.
כא ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד.
כב בבא בתרא צא, ב.
כג מט, ב.
כד תניא שער היחוד והאמונה פ"ד.

"חסד לאברהם" שאוהב את כל הבריות וגומל חסד לכל (בהכנסת אורחים וכו'). אלא שהחסד נעשה ב'קרירות' — כך 'בא לו' לנותן מצד טבעו הטוב, ללא התפעלות והתרגשות יתר, כטבע המים המתפשטים (תכונת המים היא 'קר בעצם ולח במקרה').

לעומת זאת, הצדקה־רחמים אמנם אינה לכולם, רק למי שנצרך (ולמי שלא נצרך קבלת הצדקה מזיקה) ולמי שמעורר רחמים (העני, או העשיר במה שיש לרחם עליו), החסד מתפשט והרחמים ממוקדים. אבל מעלתה הגדולה של הצדקה־רחמים היא בהיותה נעשית בחום והתפעלות, כמו הביטוי "נכמרו רחמיו" שפירושו "נתחממו"[כה] — "חם לבי בקרבי"[כו]. זאת על ידי צירוף מדת הגבורה (החמה כאש) למדת החסד (הקרה כמים), המשכת התלהבות אש־קדש של הגבורה להגביר את מדת החסד ולהפוך אותה לרחמים חמים. חום הרחמים הוא מתוך התרגשות רבה[כז] של הזדהות גמורה (אמפתיה) עם מי שזקוק לרחמים (לעומת החסד שעיקרו מצד הנותן) — **חום** הוא **חיים** וכך יש ברחמים יותר חיות מאשר בחסד.

> מעלתה הגדולה של הצדקה־רחמים היא בהיותה נעשית בחום והתפעלות על ידי צירוף מדת הגבורה למדת החסד

[שרש החסד הוא ביסוד המים ושרש הרחמים ביסוד הרוח. יסוד הרוח הוא חם ולח, והיינו החֹם־החיות של הרחמים, **רחמים** נוטריקון **רוחות חמים**. החסד נובע מהחכמה־אבא, בחינת מים, ושרש הצדקה באמא (כמבואר באר"י) וביסוד הרוח בכתר[כח]. בפרט, הרוח הוא "לח בעצם וחם במקרה", מצד היותו לח בעצם מתחבר אליו יסוד המים הלח במקרה, ואז הרוח מחממת את המים הקרים (מקרה לשון קר, "חם במקרה" של הרוח מחמם את "קר בעצם" של המים).]

התגברות הרחמים בכח הדעת

ועוד מוסבר ביחס בין חסד לרחמים: החסד אמנם מתפשט עוד ועוד, אך אין בכחו להתגבר על המכשול של מדת הדין (גבורה) המצמצמת את החסד מתוך בקורת שאדם זה אינו ראוי לחסד וכדו'. אבל הרחמים מתגברים על הדין, מתוך הזדהות עם המרוחם, שגם אם אינו ראוי לחסד סוף סוף 'רחמנות עליו'. כך הרחמים 'פודים' את החסד, "יעקב אשר פדה את אברהם"[כט]. ואף מי שלפי שורת הדין יש לשנוא אותו לפי מעשיו, הרי מצד הרחמים מתברר שבכל זאת יש לאהבו מצד שרשו, וכך הרחמנות פודה את האהבה (כמבואר בתניא פרק ל"ב)[ל].

והנה, מה שהרחמים אינם לכל, אלא למי שבאמת זקוק להם, קשור למעלתם שהם באים מתוך דעת. החסד נעשה בטבע, בלי צורך לדעת ולהבין באמת את מצבו ומקומו של הזולת, ואילו הרחמים נעשים מתוך דעת של המרחם את המרוחם. וכן במדות, הדעת היא "נשמת

כה בראשית מג, ל ורש"י שם.

כו תהלים טל, ד.

כז **התרגשות רבה** = 1521 = **הוי' אחד**, **טל**, ברבוע (= **זך** מילויי **הוי'** ב"ה), הוי' הוא שם הרחמים ו"אחד" היינו שמדת הרחמים מאחדת את החסד והגבורה כמבואר כאן.

כח שרש הרחמים ב"רחמים עצומים" שברדל"א, אמונה פשוטה שבה "חביון עד העצמות" ממש. מבואר כי רחמים סתם בתפארת; "רחמים רבים" ברישא דאריך, רצון, מקור הרחמים; "רחמים גדולים" ("ברחמים גדלים אקבצך") ברישא דאין (תענוג אלקי); ו"רחמים עצומים" ברדל"א, אמונה, ממש.

כט ישעיה כט, כב.

ל מצד אברהם אנחנו "מאמינים בני מאמינים" ומצד יעקב אנחנו "רחמנים בני רחמנים". על אמונת אברהם נאמר "והאמן בהוי' ויחשבה לו צדקה" – ויש לפרש: אברהם חשב את האמונה שלו כרחמים (צדקה) השייכים בעצם ליעקב נכדו, "יעקב אשר פדה את אברהם".

מאמינים בני מאמינים רחמנים בני רחמנים = **בראשית ברא אלהים**. **בראשית** היינו **ב ראשית**, "ראשית חכמה" של אברהם, ו"ראשית דעת" של יעקב.

התפארת"[לא].

היחס בין דעת לתפארת מוסבר בדרך כלל בסוד "משה [דעת] מלגאו ויעקב [תפארת] מלבר"[לב], אך בנוגע ליעקב עצמו זהו היחס של יעקב־ישראל: **ישראל** אותיות **לי ראש**, היינו "ראשית דעת"[לג], ויעקב התפארת ("שקול משה כנגד כל ישראל"[לד], משה וישראל בחינת הדעת, שיקול הדעת, "משה הוא ישראל וישראל הן משה"[לה]). והנה ישראל הוא "כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל"[לו], לאחר שיעקב התגבר על שרו של עשו — היינו היכולת להכליל את הגבורה (של עשו) בחסד, "לאכללא שמאלא בימינא", ולענייננו הכוונה להתגבר על נטיית הגבורה ומדת הדין לצמצם ולהסתיר את מדת החסד, והוא הוא סוד הרחמים, התגברות החסדים! זהו מה שהרחמים זקוקים לגמרי לדעת, בחינת ישראל, ואי אפשר בבחינת יעקב לבדו. בהמשך לזה יש לדרוש: תחילה "ויותר יעקב לבדו"[לז], אך דווקא אז הוא הבין שנגד עשו, צמצום השפע, הוא אינו יכול בהיותו לבדו, בבחינת התפארת לבד, והוא זקוק לכח עליון של הדעת. מהרהור זה עצמו הגיע האיש שנאבק עמו, ואז יעקב התגבר ונעשה ישראל, קנה לעצמו את תכונת הגבורה לתגבורת הרחמים מכח הדעת של ישראל.

"ועשו צדקה" מביא את הגאולה הבאה בצדקה וחסד מאת ה' יתברך

ב. צדקה וגאולה

המשך הסוגיה: **תניא רבי יהודה אומר, גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, שנאמר** 'כה אמר ה' **שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להנלות**'.

וכן **נאמר** "**אין ירושלים נפדית אלא בצדקה שנאמר** 'ציון במשפט תפדה ושביה **בצדקה**'[לח"ילט], וכן כתב הרמב"ם בהלכות מתנות עניים[מ] "**חייבין אנו להזהר במצות צדקה יותר מכל מצות עשה... ואין ישראל נגאלין אלא בצדקה שנאמר ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה**".

ויש להבין בדרשת רבי יהודה: הרי בפסוק מדובר על משפט וצדקה, ואם כן מנין שדוקא צדקה מקרבת את הגאולה[מא]? אכן נראה שהפסוק מתפרש בדרך זו: "שמרו משפט ועשו צדקה", כאשר בזכות "שמרו משפט" "קרובה ישועתי לבוא" ובזכות "עשו צדקה" "וצדקתי להגלות" (צדקתי בזכות צדקה שלכם) — "להגלות" מלשון גאולה־התגלות[מב] (גילוי האל"ף ההופכת את ה**גולה** ל**גאולה**[מג]) ומכאן שהצדקה היא שמקרבת את הגאולה.

ההבדל בין "ישועתי" ל"צדקתי" הוא כי ישועה היא הצלה מצרה מיידית לפי שעה (ישועה לשון שעה), ואילו "צדקתי" היא הגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו. לכן "שמרו משפט", להושיע עשוק מיד עושקו, מביא ישועה מצרה, ואילו "ועשו צדקה" מביא את הגאולה הבאה בצדקה וחסד מאת ה' יתברך. ורמז: **גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה** = 1740 = **ל** פעמים **חן**, סוד **נחל** — "וצדקה כ**נחל**

לא ע"ח כללי מהרח"ו כ.
לב ע"פ תקוני זהר כט, א.
לג משלי א, ז.
לד רש"י שמות יח, א.
לה רש"י במדבר כא, כא.
לו בראשית לב, כט.
לז שם פס' כה.

לח ישעיה א, כז.
לט שבת קלט, א.
מ פ"י ה"א.
מא וראה בן יהוידע שהתקשה בזה ותירץ בשם בנו שהכוונה לצדקה שעושים בממון נקי (המגיע במשפט).
מב וראה מהרש"א "כי הצדקה שיהיו עושין יהיו זוכין לעשות עמהן צדקה בנגלה בעת הישועה כי הצדקה שעושה הקדוש ברוך הוא עמנו בגלות היא בסתר".
מג וכן מבואר בבן יהוידע כאן, שצורת האל"ף היא וא"ו ושני יודי"ן, כמנין שם הוי', ועל יד הצדקה מייחד שם הוי' ואז "יכנס אות אל"ף בתוך גולה ויהי גאולה" (מקור יפה לדברי הרבי בענין הפיכת גולה לגאולה, וראה מאמר 'מגולה לגאולה' בספר **מודעות טבעית**).

איתן"[מד] (סוד כוונת "**ל**הדליק **נר חנוכה**"[מה]).

מעשה הצדקה ועבודת הצדקה

בפרט, יש שתי בחינות בצדקה: "והיה מעשה הצדקה שלום ועבדת הצדקה השקט ובטח עד עולם"[מו], ומסביר אדמו"ר הזקן[מז] כי "מעשה הצדקה" הוא צדקה שנעשית מתוך מדת החסד והרחמנות הטבועה בנפשות ישראל, ו"עבודת הצדקה" היא מה שהאדם עושה ביגיעה עצומה נגד טבעו, לתת יותר מרגילותו וכיו"ב, בשידוד הטבע הראשוני (כוונת שם שדי, "**ואל שדי יתן לכם רחמים**"[מח] ר"ת **ישראל**, כמבואר לעיל שישראל הוא סוד הדעת נשמת התפארת של יעקב, וכן **אל שדי** = **משה** כפירוש הרגיל של משה־דעת נשמת יעקב־תפארת).

ויש לומר שאם הצדקה היא בבחינת "מעשה הצדקה" אז תהליך הגאולה הוא אטי יחסית, אך אם הצדקה היא בבחינת "עבודת הצדקה" אזי גם תהליך הגאולה הוא מהרה, תיכף ומיד ממש.

אם הצדקה היא בבחינת "עבודת הצדקה" אזי גם תהליך הגאולה הוא מהרה, תיכף ומיד ממש

הגאולה, כאשר תכלית הגאולה היא "בלע המות לנצח"[מט] ותחית המתים לחיים נצחיים, "וצדקה תציל ממות".

[ויש גרסה אחרת לגבי גוף־פחד־יין: "גוף קשה יין מפיגו, יין קשה פחד מפיגו"[נ], ואכמ"ל.]

עשרת הדברים הם: הר, ברזל, אור, מים, עבים, רוח, גוף, פחד, יין, שינה, כאשר המיתה לא נחשבת דבר נוסף אלא היא תכלית השינה, "שינה אחד משישים למיתה"[נא] (כמו שמפרש המהרש"א). בכל אחד מהם יש קושי ויש רכות: "הר קשה ברזל מחתכו" ונמצא שהברזל הוא הכח המרכך, ואחר כך הוא עצמו "ברזל קשה" ו"האור מפעפעו" (ומפרש רש"י "מרככו", רך לעומת קשה), וכן הלאה עד הצדקה המרככת־מבטלת את המות. אך לכאורה ההר (הראשון) שונה מכולם, שהרי הוא רק קשה, ולא נאמר מה הוא מרכך!

אכן, יש כאן רמז מובהק: סיום הדרשה **וצדקה** (תציל ממות) = **הר**! אם כן, יש כאן 'גלגל חוזר', "נעוץ סופן בתחילתן" — ההר הראשון הוא באמת הצדקה הקשה ממיתה (כי היא מבטלת אותה) — והרמז: **צדקה הר** עם הכולל = **קשה** — והיינו מדת החסד של אברהם "אברהם קראו הר"[נב], עליו נאמר שהוא מצוה את בניו וביתו "לעשות צדקה ומשפט"[נג]. מכאן למדנו שגם בצדקה וחסד יש קושי מסוים, "הר קשה", אך אין זה קושי שלילי (כמו שאר הדברים המנויים כאן שיש בהם צד שלילי) אלא קושי

ג. עשרה דברים קשים

המשך דברי רבי יהודה: **הוא היה אומר, עשרה דברים קשים נבראו בעולם: הר קשה - ברזל מחתכו, ברזל קשה - אור מפעפעו [רש"י: מרככו], אור קשה - מים מכבין אותו, מים קשים - עבים סובלים אותן, עבים קשים - רוח מפזרתן, רוח קשה - גוף סובלו [רש"י: כל הגוף מלא רוח], גוף קשה - פחד שוברו, פחד קשה - יין מפיגו, יין קשה - שינה מפכחתו, ומיתה קשה מכולם — [וצדקה מצלת מן המיתה], דכתיב [נ"א וכתיב] 'וצדקה תציל ממות'. זהו המשך לדברי רבי יהודה הקודמים שצדקה מקרבת את**

מד עמוס ה, כד. וראה תניא קו"א ד"ה וצדקה כנחל איתן.
מה שער הכוונות דרושי חנוכה דרוש א.
מו ישעיה לב, יז.
מז תניא אגרת הקדש יב.
מח בראשית מג, יד. ראה לקוטי מוהר"ן תנייא סב.
מט ישעיה כה, ח.
נ הרד"ק ירמיה מח, א והרא"ם בראשית מה, כו כתבו "גוף קשה יין מפיגו", ומסתבר שההמשך הוא "יין קשה פחד מפיגו", וכן מובא בשם הבעש"ט (בשבחי הבעש"ט) ובשם הצמח צדק שהעבירו את יינם על ידי יראת ה' ואמרו "יין קשה פחד מפיגו" (ראה כרם חב"ד 2 עמ' 87 וב'דף על הדף' ב"ב שם).
נא ברכות נז, ב.
נב פסחים פח, א.
נג בראשית יח, יט.

הקב"ה בכבודו ובעצמו יביא את חרב־הברזל שלו וישחט את מלאך המות וישאר רק הר גבוה מאד של מטבעות של צדקה

חיובי, כמו הר העומד בפני כל הרוחות שבעולם ואף מציל ממות.

בדרך דרוש: הצדקה כ"הר קשה" היינו הר גבוה וקשה של מטבעות צדקה. מבואר שמצוה לכתחילה להרבות במתן צדקה בפעמים רבות דוקא ("והכל לפי רוב המעשה"), גם בסכומים קטנים יותר, ועל ידי כך אוגרים הרבה זכויות, צדקה היא מצַוַת הקב"ה (כמבואר בתניא על פי הפסוק "רחבה מצותך מאד"), וכשם שהקב"ה מחדש בכל רגע מעשה בראשית כך על ידי מעשה־עבודת הצדקה בכל עת האדם בונה־בורא הר גבוה מאד, "אברהם קראו הר". ומה שהברזל מחתכו היינו שהברזל מסמל את המות (ולכן ברזל אסור במזבח־מקדש), הוא מלאך המות, אך רשותו־שליטתו להמית הוא רק בעולם הזה, לפני תיקון אדם הראשון (וגזרת המות), אך כאשר יתוקן זה על ידי משיח אז הקב"ה בכבודו ובעצמו יביא את חרב־הברזל שלו וישחט את מלאך המות, "ובלע המות לנצח", וישאר רק הר גבוה מאד של מטבעות של צדקה, וד"ל[נד].

מפני שהדבר מופיע תחילה ככח מרכך, אזי מתוך כוחו לרכך הוא מתגלה כקשה בעצמו

רך וקשה

נמצא שכל המאמר יש מעברים, מרך לקשה ומקשה לרך, כאשר כל דבר מופיע תחילה ככח מרכך ואחר כך כדבר קשה: הברזל מרכך את ההר, ואז מתברר שהוא עצמו קשה ונצרך לריכוך של האש, וכן הלאה (גם הדבר הראשון הוא כך: ההר הוא הצדקה המרככת את המיתה כנ"ל). ויש לומר שדווקא מפני שהדבר מופיע תחילה ככח מרכך, אזי מתוך כוחו לרכך הוא מתגלה כקשה בעצמו, עד הצדקה שבהיותה מרככת את קושי המות הרי כוחה הוא הגדול ביותר ולכן היא הופכת להיות "הר קשה". המעבר מקשה לרך ומרך לקשה הוא בסוד 'קרן זוית', פניה לכיוון חדש בנקודת־האין (כמו שהתבאר בשיעור "קרנו של משיח"[נה]), והרמז: **קשה רך** ר"ת **קר** של קרן (והכל מתחיל מההר של אברהם, הוא "קרן בן שמן"[נו]).

ופרצוף עשרת הדברים הקשים בפנימיות הוא זה, לפי סדר הספירות: כתר — רוח; חכמה — מים; בינה — אש, שלשת אלו מפורשים בספר יצירה "מים מרוח, אש ממים"[נז]; חסד — הר, כמו שהתבאר; גבורה — פחד, "פחד יצחק"; תפארת — גוף, "תפארת גופא"[נח]; נצח — עבים, הנצח הוא ענף החסד וכן עבים היינו התעבות המים של החסד; הוד — שינה־מיתה (במיתה מתקיים "הודי נהפך עלי למשחית"[נט]); יסוד — יין "נכנס יין יצא סוד [שייך ליסוד, **י סוד**]"[ס], "הרבה יין עושה [בפגם היסוד]"[סא]; מלכות — **ברזל** (ר"ת **ב**להה **ר**חל **ז**לפה **ל**אה, נשות יעקב במלכות, וכן ברזל הוא המתכת שכנגד המלכות[סב], ממנו יבנה בית המקדש השלישי[סג]

נד ובדרך נוספת יש לדרוש: בברכת יהודה נאמר "חכלילי עינים מיין" ופירש רש"י "ולפי תרגומו עינים לשון הרים שמשם צופים למרחוק". ולפי זה יש לומר: הר קשה היינו עין קשה־רעה. **הר עין** = **הר סיני**, "שמשם ירדה שנאה לאומות העולם" (השנאה היא הקושי). אבל כאשר יקוים "ונקם ישיב לצריו" אז הברזל של ארץ ישראל, "אשר אבניה ברזל", מחתך ומבטל את השנאה הזו, ואז **הר** סיני הופך ללשון **בהירות**, באור כי טוב לכל אומות העולם (כמבואר בענין במהפכה הרביעית).

נה התוועדות י"ט כסלו תשפ"ה, טרם נדפס.
נו ישעיה ה, א.
נז ספר יצירה פ"א יא־יב.
נח פתח אליהו.
נט דניאל י, ח.
ס עירובין סה, א.
סא סוטה ז, א.
סב ספר הליקוטים תהלים פד.
סג כדברי הרבי, שיחת פרשת ויחי תשנ"ב.

כאשר בלע המות לנצח, וד"ל). **ברזל** = "**כי יד על כס יה**", למחות את זכר **עמלק** = **ברזל** עם הכולל, ואז הכל **שלום** (= **עשו** למעליותא).

קושי דתהו בכלים רכים דתיקון

והנה הקושי שייך לעולם התהו, והרכות לעולם התיקון. "לעולם יהא אדם רך כקנה ולא קשה כארז"[סד]. בעולם התהו כל אחד "מתנשא לאמר אני אמלוך"[סה], בתוקף וקושי שאינו מכיל אחר, ולכן הוא נשבר ומת, כמו הארז שהרוח החזקה "עוקרתו והופכתו על פניו". ואילו בעולם התיקון יש התכללות והתאחדות, בתוך כלים רחבים ורכים המכילים את הבחינות השונות. לכן האדם צריך להיות קנה **רך** — ר"ת **קר** של קרן.

אפשר לחשוב שהקושי שלילי לגמרי. אך האמת היא שיש קושי טוב. כך מוסבר[סו] שהאב נותן לבנו את ה'קושי' (כמו אבן קשה, "אבן ישראל"[סז], "אבן, אב ובן"[סח]) והבן נותן לאביו כבוד היינו 'כובד משקל' (נוכחות כבדה ומכובדת במציאות). גם הקושי של היסוד קשור לאבא, "אין קישוי אלא לדעת"[סט] (הקישוי של היסוד, הבן, הוא מכח הדעת של האב, כאשר יסוד אבא נמשך עד יסוד ז"א). **הקשוי** קשור **לקשת**, "בני אפרים **נ**ושקי **ר**ומי **ק**שת [ר"ת **קרן**]

> קושי לבד נשבר ושובר, רכות לבד 'נמסה' ומדלדלת, לכן צריך מיזוג נכון ביניהם, והוא סוד עולם התיקון מיושב ונח

הפכו ביום קרב"[ע] — אפרים הוא סוד "עטרת היסוד"[עא] ("ותשב באיתן קשתו"[עב], היסוד היורה חצים, כאשר "נושקי" היינו לשון נשיקין, הקדמה לזיווג).

הסדר הוא "ברישא חשוכא והדר נהורא"[עג], תהו קודם לתיקון, וכן הקושי קודם לרכות, כמו תקיפות האדם בגיל צעיר ("צורבא מרבנן דרתח"[עד]) לעומת התישבות בגיל מבוגר, כמו ברמז הנ"ל **ק**שה **ר**ך ר"ת **קר**[עה]. התכלית היא שילוב של קושי ורכות, בסוד "אורות דתהו בכלים דתיקון"[עו] (כמו האורות של עשו, איש התהו, בכלים של יעקב איש התיקון). קושי לבד נשבר ושובר, רכות לבד 'נמסה' ומדלדלת, לכן צריך מיזוג נכון ביניהם, והוא סוד עולם התיקון מיושב ונח, "ונח מצא חן בעיני ה'"[עז] (כמו בגשמיות: לא נח לשכב על מצע קשה מדי או רך מדי, אלא על מזרון שיש בו קושי ורכות יחד). כך נשלים את הרמז: **קושי־רכות־נח** ר"ת **קרן**[עח].

סד תענית כ, א.
סה מלכים־א א, ה.
סו ראה **מצות כיבוד הורים** עמ' מט.
סז בראשית מט, כד.
סח רש"י שם.
סט יבמות נג, ב.

ע תהלים עח, ט.
עא ע"ח של"ב פ"ט.
עב בראשית מט, כד.
עג שבת עז, ב.
עד תענית ד, א.
עה **קשה רך** משלימים ל־625 = **כה** ברבוע = **ה** בחזקת **ד** = אדם במילוי, **אלף דלת מם**.
עו שיחת כ"ח ניסן תנש"א.
עז בראשית ו, ח.
עח ניצור סדרה מהמושגים: **נח** (58) **רך** (220) **קשה** (405). בסיס הסדרה הוא 23, **חיה**. המספר הבא בסדרה הוא 613! הכל עד כאן שוה 1296 = **לו** ברבוע, **ו** בחזקת 4, החזקה של 4 שאחרי 625 (**קשה רך**).

הסיפור החסידי

רבי משה מלעלוב | צדיק בלב ים

רבי משה בידרמן מלעלוב נולד בשנת תקל"ז לאביו רבי דוד מלעלוב, תלמיד החוזה מלובלין. היה תלמידו של רבי ישעיה מפשדבורז', ובזיווג שני נישא לרבקה רחל, בתו של היהודי הקדוש מפשיסחה. צדיקי דורו העריצוהו מאוד, והתבטאו אודותיו בביטויים מופלגים: הרוז'ינער, לדוגמה, אמר כי מימיו לא ראה בעל לב נשבר כרבי משה. משנת תר"ג ועד תר"י כיהן כרב בעיירה פשדבורז', אך שאף כל ימיו לעלות לארץ ישראל והתבטא שבכוונתו לקרב את הגאולה. בסוף שנת תר"י החליט סופית לעלות לארץ, נפרד מגדולי החסידות בפולין והגיע לארץ בחודש חשון של שנת תרי"א יחד עם חלק גדול ממשפחתו. לאחר מספר ימים חלה ולאחר זמן קצר נסתלק, שבעים וארבעה יום בלבד אחרי שהגיע לארץ, בי"ג טבת. הוא נטמן בבית הקברות שבהר הזיתים, ליד קבר זכריה הנביא.

בעת שנסע רבי משה מלעלוב לארץ ישראל, היתה ההפלגה בים קשה ביותר. הספינה היתה אמורה לשהות בים חודשים אחדים ובתוכם חודש תשרי, ורבי משה דאג והכין שופר, ארבעת המינים וקרשים לבניית סוכה על הספינה.

כשהתקרב חג הסוכות, ראה רבי דוד שבדי הערבות קמלו לגמרי ואינם ראויים עוד למצווה. פנה אל רב החובל, וביקש שיפנה את הספינה אל אחד הנמלים — שם ניתן יהיה להשיג ערבות. רב החובל לעג לו: בשביל כמה ענפים אשבש את כל התכנית? הציע לו רבי משה סכום כסף הגון, אך רב החובל עמד על דעתו. משראה רבי משה כך, הציע לו את כל הכסף שנטל עמו, ונועד לפרנס אותו בסוף ימיו בירושלים.

כשראה רב החובל את הסכום העצום, שינה את דעתו והפליג אל אחד האיים הסמוכים. שם מצא הצדיק ערבות, ובשמחה רבה קיים את מצוות ארבעת המינים על הספינה.

◆

כאשר נסע רבי משה מלעלוב לארץ הקודש, עגנה הספינה בעיר אחת על חוף רומניה ואנשיה חיכו לבוא רוח מתאימה, שתיקח את הספינה לכיוון איסטנבול. בין כך ובין כך, ירד ר' מענדיל, משמשו של הרבי, להשיג מצרכי מזון בעיר לקראת הנסיעה הארוכה. כאשר עמדו להפליג עדיין לא חזר המשמש מעיסוקיו. הרבי ואנשיו התחננו לפני קברניטי הספינה לחכות לו, באומרם כי סכנה היא לעזוב איש יחידי בעיר זרה. אך הללו לא שעו לדבריהם והחליטו להמשיך בדרכם.

בליל שבת קודש, כאשר עמד הרבי לקדש על היין, מזג כוסו ונטלו בשתי ידיו כשפניו להבים. כך עמד במשך ג' שעות, ולבסוף אמר: איני מקדש על היין לפני שמענדיל יהיה פה! באותו רגע נשמעה דפיקה על דלת התא, ועל מפתנו נופל המשמש מתעלף.

כששבה רוחו אליו, ציווה עליו הרבי שלא לספר מה שעבר עליו. רק אחרי שנים רבות, כשנטה למות, סיפר לנוכחים סביב את הסיפור: כשירד מהספינה אחזה בו רוח תעתועים, והתחיל ללכת בין רחובות העיר כשאינו יודע היכן פניו מועדות. כך הלך והלך

נערך ע"י יהודה הס.

בלי סוף, עד שבליל שבת קודש שמע 'אותם' — את החיצונים — מסתודדים ביניהם: מה נעשה והזקן מרעיש עולמות, ולא מוכן לקדש עד שנחזיר אותו אליו? לפתע החלה לנשב רוח חזקה, וחשתי כאילו אני פורח באוויר וצונח לתוככי הספינה. אז הבנתי שרבנו הקדוש משכני מבין החיצונים והצילני מהם.

(זכרונם לברכה)

במסכת ברכות, נאמר על המזיקים — החיצונים: "הני ברכי דשלהי — מינייהו, הני כרעי דנקפי — מינייהו". ברגליים, יותר מכל מקום אחר בגוף, קיימת סכנה של יניקת החיצונים, וכאשר רגלי תלמידי החכמים כושלות הדבר נובע מכך. גם בסיפור שלנו, כאשר החיצונים אוחזים במשמש, הם מריצים אותו הלוך ושוב בלי לדעת לאן. מה משמעות הדבר?

בקבלה, הרגליים שייכות לספירות המוטבע — נצח והוד. אלו הספירות השייכות למעשיות ו'דריכה' בעולם שמחוץ לי, בניגוד לספירות השכל והרגש הפנימיות יותר. ומעניין — לספירות הללו שייכים גם בדי הערבה שחיבב כל כך הצדיק, אלה החסרים טעם וריח. מכך ניתן להבין את כוחם וחולשתם של הנצח וההוד:

מצד אחד, ספירות הרגליים הן יציבות — פחות נוטות לשינויים ולהתלבטויות כמו השכל והלב. "השגות", "הרגשות"? מה זה שייך? קום ותעשה! בכך, משקפים הנצח וההוד את הכח הבלתי משתנה של הכתר, האמונה שלמעלה מכל שכל והרגשה. מצד שני, בדיוק מאותה סיבה, הן מועדות להתייבשות ואטימות — מעשה חיצוני שאין בו חיים, מחשבה ותשומת לב. דימוי יפה לכך הוא אדם שנמצא בחתונה או שמחה אחרת, וכשכולם רוקדים ושמחים — ברכיו שלו כושלות וכבדות. אין לו חשק וחיות שמקפיצות אותן כלפי מעלה (כפי שנקראות הברכיים בחז"ל — "קפיצים").

מה גורם לכבדות הזו? בספר התניא מובא, כי הצדיקים מצליחים לשנות את המוח והלב עצמם ולהופכם מרע לטוב. הבינוני לעומת זאת, שייך לעבודה ברובד המעשי של הנפש: במחשבה, דיבור ומעשה. יתכן אצלו מצב של כבדות וטמטום הלב, מפני שהלב איננו פתוח לאלוקות — הוא מלא במודעות עצמית מופרזת, שהצדיק שמור מפניה. הדבר מתבטא, כאמור, ב'רגלי נפשו' של הבינוני: הנצח וההוד. בנצח, מתעורר באדם קושי לקדש את עצמו במותר לו. לנצח את היצר במה שאיננו חיוב גמור, אלא התגברות לשם קרבה גדולה יותר אל ה'; בהוד, מתעורר קושי לפתוח את הלב בתפילה. להודות בכנות על הטוב שקיבלתי מהבורא, ולהכיר בכך ש"'הפעם אודה את ה'' — שנטלתי יותר מחלקי".

בסיפור שלנו, נופל המשמש בידי החיצונים באופן כזה, שכבר איננו יכול להציל את עצמו. הוא זקוק לעזרתו של הצדיק, שהמודעות האלוקית שלו שומרת אותו מנפילה כזו. לכן בדי הערבות שלו מלאים במסירות שלמעלה מטעם ודעת, והוא מוכן למסור את כל ממונו עבורם, ולכן הוא יכול להיות "צדיק גוזר והקב"ה מקיים". כמבואר במ"א זוהי תכונה השייכת לנצח וההוד של הצדיקים — המנצחים את ה' וגורמים לו להודות בשמחה "נצחוני בני!"

(מתוך שיעור כ"ב תשרי תשס"ח)

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

פרצוף 'תיקוני תורה'

אנחנו רוצות לבנות בבית הספר היסודי לבנות תכנית רב־שנתית, כך שהבנות תכרנה את כל מה שהרב כלל בפרצוף 'תיקוני תורה' שכדאי שכל אחד יכיר וילמד: כתר – עשרת הדברות בפרשת יתרו ובפרשת ואתחנן בטעם עליון ותחתון. חכמה – מעשה בראשית. בינה – מעשה מרכבה. דעת – שירת האזינו. חסד – ספר יצירה. גבורה – פרקי אבות. תפארת – תרי"ג מצוות. נצח – תמניא אפי בתהלים (פרק קיט). הוד – "פתח אליהו". יסוד – שיר השירים. מלכות – פרק שירה.

רצינו לשאול: האם זהו רעיון טוב? איזה דגשים כדאי לשים בלימוד? האם יש ענין בקריאה בטעמי המקרא (בעשרת הדברות) גם לבנות? האם ואיך מתאים לבנות (בכתות ד־ח) ללמוד ספר שיר השירים, ספר יצירה ומעשה מרכבה?

מענה:

בכללות התכנית טובה. לגבי תרי"ג מצות כדאי ללמוד לפי פרשת השבוע, לפי הספר 'מצות ה''.

ספר יצירה — עיקר השינון (וההעמקה) צריך להיות במשניות של פרק א' (לשונות המופיעים לרוב בדא"ח) וקצת משאר הפרקים.

אין צורך שהבנות תלמדנה טעמי המקרא לשיר, אפשר לשמוע הקלטה, וללמוד את כללי התחביר של טעמי המקרא (לפי רמת הכתה) וממילא ההבדל בין טעם עליון לתחתון בעשרת הדברות (שמשפיע גם על הדגשים בדברות האחרונים).

העיקר, לפי רמת הכתה, לקנות בנפש (על ידי שינון והעמקה בתוכן) את הלשונות העיקריים (המופיעים בדא"ח) כמו במעשה מרכבה "נפתחו השמים וארא מראות אלהים", "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק", "האופן בתוך האופן", "בעמדם תרפינה כנפיהן" (סיום תרגיל 'יחוד העפיפה' שכדאי שהבנות תלמדנה), ועוד.

הכנה ליום החתונה

בעזרת ה' אנחנו מתחתנים בקרוב. רצינו ללמוד משהו על היום של החתונה – מה אמורים לעשות ובמה להתבונן ביום הזה. ראיתי במכתב של רבי לוי־יצחק אבא של הרבי שכותב לו לקראת החתונה שצריך לחשוב כל היום ביראת שמים (כפי ששמע מהרבי הרש"ב). מה הכוונה ואיך עוד ראוי להתכונן?

מענה:

לחשוב ביראת שמים היינו לדעת 'אז עס איז פאראן א גאט אויף דער וועלט' ['יש ה' בעולם'] (ושעלינו לעבדו "בלב שלם ובנפש חפצה").

צריך ללמוד את כל המאמרים שהרבי הריי"ץ אמר בתקופת החתונה של הרבי, החל מ"וכל בניך" תרפ"ט, יחד עם המאמרים ד"ה "לכה דודי" תשי"ד ו"אשר ברא ששון ושמחה" תשל"ט של הרבי. כדי להבין ולכוון נכון מה שקורה תחת החופה מומלץ המאמר הראשון מדרושי החתונה ב'מגן אבות'.

בשורות טובות והצלחה רבה בלימוד התורה והכנות לחתונה בשמחה!

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַפָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

פָּקֹד יִפְקֹד

לִפְנֵי מוֹתוֹ אוֹסֵף אֵלָיו יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וּמַשְׁבִּיעַ אוֹתָם לְהַעֲלוֹת אֶת עַצְמוֹתָיו מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְלִקְבֹּר אוֹתָם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. יַחַד עִם הַשְּׁבוּעָה מוֹסֵר יוֹסֵף לָאַחִים אֶת סִיסְמַת הַגְּאֻלָּה, עָלֶיהָ הוּא חוֹזֵר פַּעֲמַיִם. יָבוֹאוּ יָמִים, מְנַבֵּא לָהֶם יוֹסֵף, בָּהֶם יִהְיוּ צָאֶצְאֵנוּ שְׁקוּעִים בְּסֵבֶל הַגָּלוּת עַד צַוָּאר. הַעֲבִירוּ הָלְאָה, מֵאָב לְבֵן, אֶת הַקּוֹד הַסּוֹדִי לַיְצִיאָה מִן הַגָּלוּת. בָּרֵגַע שֶׁיָּבוֹא הַגּוֹאֵל וּבְפִיו הַקּוֹד דְּעוּ לָכֶם שֶׁהַגִּיעָה הָעֵת: "**פָּקֹד יִפְקֹד!**".

וְאָכֵן, כְּמֵאתַיִם שָׁנָה לְאַחַר מִכֵּן, בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְצוּיִים בְּעֹמֶק הַגָּלוּת וּמְשַׁוְּעִים מִתּוֹךְ סִבְלוֹת מִצְרַיִם, מוֹפִיעַ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וּבְפִיו סִיסְמַת הַגְּאֻלָּה: "**פָּקֹד פָּקַדְתִּי** אֶתְכֶם וְאֶת הֶעָשׂוּי לָכֶם בְּמִצְרָיִם". עַם יִשְׂרָאֵל שׁוֹמֵעַ אֶת הַדְּבָרִים וּמִיָּד 'נִדְלָק' — "וַיַּאֲמֶן הָעָם".

מָה פֵּשֶׁר הַקּוֹד הַסּוֹדִי הַזֶּה?

כֵּן פָּאֹקֵד!

פַּעַם בְּשָׁנָה הַפָּתָה כְּמֻרְקָחָה. זֶה קוֹרֶה קְצָת אַחֲרֵי הַחַגִּים, אַחֲרֵי שֶׁהַמּוֹרֶה כְּבָר מַכִּיר אֶת הַתַּלְמִידִים בַּכִּתָּה וְעוֹמֵס תְּחִלַּת הַשָּׁנָה כְּבָר מֵאֲחוֹרֵנוּ — הַבְּחִירוֹת לְוַעַד הַכִּתָּה. אַתֶּם יוֹדְעִים אֵיךְ נִרְאֵית תְּקוּפַת בְּחִירוֹת? כְּמוֹ שׁוּק. כָּל אֶחָד מֵהַמִּתְמוֹדְדִים מְנַסֶּה אוֹתָנוּ לְשַׁכְנֵעַ שֶׁהוּא הַמַּתְאִים בְּיוֹתֵר לַתַּפְקִיד כְּדֵי שֶׁנִּבְחַר בּוֹ, וְרַק בּוֹ. "אֲנִי", מַצְהִיר לְמָשָׁל מוֹטִי, "מְקַיֵּם מָה שֶׁאֲנִי מַבְטִיחַ וְלָכֵן אֶפְשָׁר לִסְמֹךְ עָלַי. אֲנִי לֹא מֵאֵלֶּה שֶׁשּׁוֹכְחִים בַּיּוֹם שֶׁאַחֲרֵי".

הַאִם יֵשׁ קֶשֶׁר בֵּין הַזִּכָּרוֹן, עָלָיו מַצְהִיר מוֹטִי, לְבֵין הַתַּפְקִיד אוֹתוֹ הוּא מְבַקֵּשׁ לָקַחַת לְיָדָיו? כַּנִּרְאֶה שֶׁכֵּן. תַּפְקִיד קָשׁוּר בְּדֶרֶךְ כְּלָל עִם פְּקֻדָּה, וְלָכֵן מִי שֶׁנִּבְחַר וּמְקַבֵּל לְיָדָיו אֶת הָאַחְרָיוּת לִפְעִילוּת הַכִּתָּה מַתְחִיל, כְּמוֹ מְפַקֵּד, לְחַלֵּק לַאֲחֵרִים פְּקֻדּוֹת... נָכוֹן, אֲבָל מְפַקֵּד אֲמִתִּי הוּא מִי שֶׁרוֹאִים עָלָיו שֶׁאִכְפַּת לוֹ הַנּוֹשֵׂא עָלָיו הוּא הִתְמַנָּה וְהוּא מָסוּר אֵלָיו. הוּא לֹא רַק זוֹכֵר אֶת הַתָּכְנִיּוֹת לְעַצְמוֹ, בָּרֹאשׁ שֶׁלּוֹ, אֶלָּא גַּם עָסוּק לְהָבִיא אוֹתָן לְהַגְשָׁמָה

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

בְּפֹעַל מַמָּשׁ, שֶׁכָּלְנוּ נֶהֱנֶה מֵהַתּוֹצָאוֹת. מִבְּחִינָתוֹ, רַק אָז מִסְתַּיֵּם הַתַּפְקִיד. זֶהוּ הַהֶבְדֵּל בֵּין זִכָּרוֹן לִפְקִידָה.

מָה עוֹד קָשׁוּר עִם פְּקִידָה? כַּמּוּבָן, סְפִירָה. מִנְיַן נְפָשׁוֹת יִשְׂרָאֵל נִקְרָא בַּתּוֹרָה מִפְקָד, אוֹתוֹ עוֹרֵךְ הַמַּנְהִיג, הַמְפַקֵּד, שֶׁל הָעָם. מְפַקֵּד אֲמִתִּי לוֹקֵחַ אֶת תַּפְקִידוֹ בִּרְצִינוּת, עַד לְאַחֲרוֹן הַפְּרָטִים, וְלָכֵן הוּא חַיָּב לָדַעַת בְּמְדָיָק אֶת מִסְפָּרָם שֶׁל אֲנָשָׁיו וְכַמָּה חַיָּלִים עוֹמְדִים לִרְשׁוּתוֹ.

כַּאֲשֶׁר מַגִּיעַ ה'

כַּאֲשֶׁר מַגִּיעַ ה' יִתְבָּרֵךְ לִפְקֹד וְלִגְאֹל אוֹתָנוּ הוּא עוֹשֶׂה זֹאת בְּכָל הַתִּקֻּף וּבִמְלֹא הָרְצִינוּת. בְּהַבְטָחָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף הוּא מַבְטִיחַ כִּי יָבוֹא הַיּוֹם בּוֹ ה' 'יִפְקֹד', בִּלְשׁוֹן עָתִיד. כַּאֲשֶׁר מְצַוֶּה ה' עַל מֹשֶׁה לְהוֹדִיעַ לְיִשְׂרָאֵל עַל בְּשׂוֹרַת הַגְּאֻלָּה הוּא אוֹמֵר 'פָּקֹד פָּקַדְתִּי', בִּלְשׁוֹן עָבָר. כְּלוֹמַר, הִנֵּה אֲנִי כְּבָר כָּאן, מוּכָן לִפְעֻלָּה. מָה שֶׁפָּחוֹת מוּבָן הוּא כֻּלָּם. גַּם בְּהַבְטָחַת הֶעָתִיד שֶׁל יוֹסֵף וְגַם בְּהַגָּעָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה בְּפֹעַל נוֹסָף הַבִּטּוּי 'פָּקֹד' — "פָּקֹד יִפְקֹד", "פָּקֹד פָּקַדְתִּי".

אֵלֶּה פְּקוּדֵי

מִתְגַּעְגְּעִים לְשִׁעוּרֵי לָשׁוֹן? הִנֵּה פִּנָּה קְצָרָה: כַּאֲשֶׁר אֲנִי רוֹצֶה לְתָאֵר פְּעֻלַּת פְּקִידָה שֶׁעָשִׂיתִי בֶּעָבָר אֲנִי אוֹמֵר: 'פָּקַדְתִּי'; כַּאֲשֶׁר אֲנִי מְתָאֵר פְּקִידָה שֶׁאֲנִי עָסוּק בָּהּ בְּרֶגַע זֶה אֲנִי אוֹמֵר: 'פּוֹקֵד'; כַּאֲשֶׁר אֲנִי מְסַפֵּר לָכֶם עַל תְּכוּנִיּוֹת הַפְּקִידָה שֶׁלִּי בֶּעָתִיד אֲנִי אוֹמֵר: 'אֶפְקֹד'; כַּאֲשֶׁר אֲנִי פּוֹקֵד עַל מִישֶׁהוּ לִנְהֹג בָּךְ אֲצַוֶּה עָלָיו: 'פְּקֹד'. מָתַי מִשְׁתַּמְּשִׁים בַּמִּלָּה **'פָּקֹד'**?

זוֹהִי צוּרָה יְחוּדִית בְּלִשּׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. הִיא לֹא שַׁיֶּכֶת לִזְמַן מְסֻיָּם — בֶּעָבָר, בַּהֹוֶה אוֹ בֶּעָתִיד — אֶלָּא בָּאָה לְתָאֵר אֶת אוֹתָהּ הַפְּעֻלָּה מֵעַל לַזְּמַן, עוֹד לִפְנֵי שֶׁמִּישֶׁהוּ עָשָׂה אוֹתָהּ בְּעַצְמוֹ. כַּאֲשֶׁר אוֹמֵר ה' אֶת הַבְּטוּי 'פָּקֹד פָּקַדְתִּי' הוּא מִתְכַּוֵּן לוֹמַר, שֶׁעוֹד לִפְנֵי שֶׁהוּא נִגַּשׁ לְהַצִּיל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל וְלִגְאֹל אוֹתָם בְּפֹעַל מֵהַצָּרוֹת בָּהֶן הֵם נְתוּנִים, הוּא גּוֹאֵל עוֹד מִישֶׁהוּ. הוּא גּוֹאֵל... אֶת עַצְמוֹ!

עֲמֹד אָנֹכִי פְּקֻדָּה

מְסַפְּרִים עַל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, שֶׁיּוֹם שִׁשִּׁי אֶחָד סָמוּךְ לְשַׁבָּת הוּא קָרָא אֵלָיו אֶת תַּלְמִידָיו הַקְּרוֹבִים וְצִוָּה עֲלֵיהֶם: "יוֹצְאִים לַדֶּרֶךְ!". לְאָן? לֹא שׁוֹאֲלִים. תַּלְמִידֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מֻרְגָּלִים בְּכָךְ. חִישׁ מַהֵר אוֹרֵז כָּל אֶחָד מֵהֶם תִּיק קָטָן, הֵם מִתְיַשְּׁבִים בָּעֲגָלָה וּבִקְפִיצַת הַדֶּרֶךְ מַגִּיעִים לִכְפָר נִדָּח, אֵי שָׁם. פָּנָיו הַמְאֻיָּמוֹת שֶׁל הַצַּדִּיק אוֹמְרוֹת הַכֹּל. גְּזֵרָה קָשָׁה מְרַחֶפֶת. בְּמֶשֶׁךְ הַשַּׁבָּת כֻּלָּהּ מִמַּעֵט הַבַּעַל שֵׁם טוֹב בִּדְבּוּר וּמַרְבֶּה בִּתְפִלָּה וּבְתַחֲנוּנִים לִפְנֵי ה'. מְעַט לִפְנֵי יְצִיאַת הַשַּׁבָּת, בְּשָׁעַת 'רַעֲוָא דְּרַעֲוִין', אוֹרוֹ לְפֶתַע עֵינָיו וּפָנָיו צָהֳבוּ מִשִּׂמְחָה, וְהַתַּלְמִידִים מְבִינִים: הַגְּזֵרָה בָּטְלָה!

רַק לְאַחַר הַבְּדָלָה מְעוּזִים הַתַּלְמִידִים וּפוֹנִים אֶל הַצַּדִּיק בִּשְׁאֵלָה: "רַבֵּנוּ, מָה פֵּשֶׁר הַשַּׁבָּת הַזּוֹ? מָה הִתְרַחֵשׁ בְּסוֹפָהּ?". "דְּעוּ לָכֶם", עוֹנֶה הַצַּדִּיק, "כִּי פּוּרְעָנוּת גְּדוֹל תִּכְנְנוּ שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲרֹךְ בְּכָפָר זֶה, בּוֹ אָנוּ שׁוֹהִים. בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשַּׁבָּת הִתְחַנַּנְתִּי וּפָעַלְתִּי לְבִטּוּל הַגְּזֵרָה. רַק לִקְרַאת סוֹפָהּ עָלָה הַדָּבָר בְּיָדִי וְהַגְּזֵרָה בֻּטְלָה. הַפּוֹרְעִים חָזְרוּ לְבֵיתָם כְּלְעֻמַּת שֶׁבָּאוּ".

תַּלְמִידֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, שֶׁמֻּרְגָּלִים בְּאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים, אֵינָם מַרְפִּים: "רַבֵּנוּ, לְבַטֵּל גְּזֵרוֹת יָדוּעַ לָנוּ שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחֲךָ. הֲרֵי 'צַדִּיק גּוֹזֵר וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַיֵּם!'. וּבְכָל זֹאת", מוֹסִיפִים הַתַּלְמִידִים לְהַקְשׁוֹת, "אֶת זֶה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת גַּם מִמְּעוֹז'יבּוּז', מֵהַבַּיִת. מַדּוּעַ הָיִינוּ צְרִיכִים לְהַגִּיעַ בְּעַצְמֵנוּ עַד לְכָאן?".

פְּנֵי הַצַּדִּיק הִרְצִינוּ בְּבַת אַחַת וְכָךְ עָנָה לָהֶם: "דְּעוּ לָכֶם תַּלְמִידַי! אֲנִי אֶת הִשְׁתַּדְּלוּתִי עוֹשֶׂה בְּכָל כּוֹחוֹתַי. אֲבָל לַה' יִתְבָּרַךְ יֵשׁ אֶת חֶשְׁבּוֹנוֹ שֶׁלּוֹ. אִם אַצְלִיחַ לְבַטֵּל אֶת הַגְּזֵרָה — מָה טוֹב! אֲבָל אִם לֹא — רוֹצֶה אֲנִי לִהְיוֹת עִם אוֹתָם הַיְּהוּדִים בְּעֵת צָרָתָם!".

וְהוּא עֲבָרָנוּ

מִמִּי לָמַד הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַנְהָגָה זוֹ? צַדִּיקִים מִתְדַּמִּים לַה'. כַּאֲשֶׁר אָנוּ, עַם יִשְׂרָאֵל, נְתוּנִים בְּצָרָה — גַּם ה' יִתְבָּרַךְ נִמְצָא אִתָּנוּ בַּגָּלוּת! כַּאֲשֶׁר אָנוּ נִגְאָלִים מִמֶּנָּה — יוֹצֵא גַּם הוּא מִן הַגָּלוּת. סִסְמַת הַגְּאֻלָּה נִפְתַּחַת עִם הַגְּאֻלָּה שֶׁל ה', עִם הַיְצִיאָה שֶׁלּוֹ מִמַּסְגֵּר הַגָּלוּת. כְּדֵי לְעוֹרֵר אֵצֶל יְהוּדִי חֵשֶׁק לָקוּם לָצֵאת מִן הַגָּלוּת יֵשׁ לְעוֹרֵר אֶצְלוֹ קֹדֶם כֹּל רַחֲמִים עַל הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה. גַּם הִיא בְּגָלוּת עֲמֻקָּה, וּכְדֵי לָצֵאת מִמֶּנָּה יֵשׁ לִפְקֹד אוֹתָהּ! כָּל שְׁהוּת נוֹסֶפֶת בַּגָּלוּת הִיא חִלּוּל הַשֵּׁם שֶׁלֹּא יִתָּכֵן שֶׁיִּמָּשֵׁךְ אֲפִלּוּ רֶגַע אֶחָד!

זֶהוּ סוֹדָהּ שֶׁל מִלַּת הַפְּתִיחָה לְסִסְמַת הַגְּאֻלָּה: **'פָּקֹד'** — לַשְּׁכִינָה הַשְּׁבוּיָה בַּגָּלוּת! **'יִפְקֹד'** — לִי, לְךָ וּלְכֻלָּנוּ!

שֶׁנִּזְכֶּה לָצֵאת מֵהַגָּלוּת בְּרֹב שִׂירָה וְזִמְרָה!

שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ! ❡

ההשגחה הפרטית כותבת סיפור, אותו צריך לקרוא בשביל לחיות נכון בעולם.

יש ללמוד תורה בחכמה ובינה, אבל פסיקת הלכה תלויה בשיקול דעת נכון, מתוך ראיה נכונה של המציאות (וכמובן בסיעתא דשמיא). הבעל שם טוב מלמד שמלכות דוד המלך, אותה עלינו לבקש לקראת הגאולה, היא המודעות להשגחה הפרטית. דווקא על דוד המלך נאמר "'והוי' עמו' שהלכה כמותו". מתוך התבוננות בנפלאות ההשגחה הפרטית קוראים נכון את סיפור המציאות ומגיעים לשיקול דעת נכון בתורה — "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך".

ההשגחה הפרטית מתבטאת באופן מוחשי ומיוחד בשידוכים — החל משידוכים כפשוטם, בהם ניכר ש"מהוי' יצא הדבר", וכלה בכל מיני צירופים וחיבורים שההשגחה מזמנת לנו. מתוך המודעות להשגחה הפרטית וההעמקה בנפלאותיה לומדים לייקר את כל מה שה' מזמן לנו ולהפיק ממנו את המירב. בהקשר של נישואין, ההכרה בהשגחת ה' מכוונת 'לספור' את בן הזוג, לראות את מעלותיו, ולגדל־להגדיל ביחד גם את הדורות הבאים.

בתורת הרב גינזבורג, עשרות בשנים, יש דגש מיוחד על חיי נישואין בריאים וטובים, כמפתח לכל טוב רוחני וגשמי בחיי האדם. סודות התורה, המפענחים את נבכי הנפש והמציאות, מפתחים את הרגישות הגבוהה הנדרשת בנישואין וגם נותנים מוטיבציה להשקיע בהם את המירב, שהרי הם מממשים בעולם את יחוד קוב"ה ושכינתיה. שיעורי הגליון השבוע מדריכים לראות את השגחת ה' בנישואין ומתוך כך להפוך אותם לשליחות שמחה ולכלי מחזיק ברכה של שפע אלוקי בגשמיות וברוחניות.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052־4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079־9211452 או 02־5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים